SLOVENSKI POROČEVALEC

GLASILO OSVOBODILNE FRONTE SLOVENIJE — *Ljubljana, sreda 9. maja 1951* — LETO XII., ŠT. 107 / POSAMEZNA ŠTEVILKA 5 DIN

Zadnji dnevi pomladanske setve v Sloveniji

Tako neugodnega vremena za pomladansko setev naši zadružniki in kmetje že zlepa ne pomnijo. Dež pada tako pogosto, da se niti peščena zemlja na Dravskem in Ptujskem polju, pa na Krškem polju in drugod ne utegne dodobra osušiti, kaj šele težka, ilovnata zemlja. Delo je v takih pogojih zelo naporno, zadružniki in kmetje morajo izkoriščati prav vsak, količkaj ugoden trenutek, da orjejo in sejejo. Kljub temu pa pravijo zanesljiva poročila, da s setvijo niso v zamudi in da so naši zadružniki in kmetje zlasti zadnje dneve krepko potegnili. Splošno se pričakuje, da bo setev do sredine tega meseca, če ne bo kar naprej dež valo, končana.

Žita so po Štajerskem zelo lepa. Rž že cveti. Tudi oljna repica, kolikor je ponekod niso uničile poplave, kaže zelo lepo in je že odcvetela. Slab pa je oves, ki se mu pozna kasna setev in vpliv prevelike moče. Sadno drevje je zlasti po Savinjski dolini in v poljčanskem okraju, po Dolenjskem in povsod tam, kjer kapar še ni napravil škode, v bujnem cvetju. Kmetje pričakujejo obilno sadno letino. Drugače pa je v ptujskem in ljutomerskem okraju, pa tudi v drugih severnih okrajih, kjer je kapar že napravil nepopravljivo škodo. Drevje je suho in brez cvetja. Sadu ne bo več nobenega. V tem že prihajajo na naše trge prvi pomladanski pridelki naših marljivih vrtnarjev v okolici večjih mest. Berivka in glavnata zimska solata sta že prvo sveže zelenje, ki ga potrošniki zahtevajo tem več, čim bolj se ceni.

Čeprav je iz letošnjega setvenega načrta izpadla sladkorna pesa, kmetje pridno posegajo po semenih drugih industrijskih rastlin. Precej sejejo sirka za metle, dasi pridelovalnih pogodb ne sklepajo posebno radi. Zemeljskega lešnika so v goriškem okraju posadili okoli 50 ha, nekaj pa tudi v drugih okrajih, vendar so to le poskusi. Okoli 30 ha so zasadili novih strnjenih vrbovih nasadov za pletarstvo. V radovljiškem okraju, in sicer v Žirovnici, ureja ljubljanska tobačna tovarna v lastni režiji 5 ha velik plantažni tobačni nasad. Tobak, ki ga bodo pridelali, bo služil za izdelovanje cigar.

Minulo nedeljo so okrajni in krajevni ljudski odbori pregledovali stanje setve, da bi ugotovili, kje je nevarnost, da bi ostala zemlja neobdelana. Rezultati, kolikor so do danes znani, so zadovoljivi. V štajerskih okrajih je po oceni opravljene že blizu 90% pomladanske setve. Najbolj so napredovali na ravninah, kjer je zemlja lahka. Na Dravskem polju, Murskem polju, Krškem polju, v Savinjski dolini je posejanih že 95% površin, v krajih s težko ilovnato zemljo, kakor so Slovenske gorice, precejšnji del ljutomerskega okraja, Bizeljsko, okolica Brežic pa imajo opraviti še okoli 20% setve.

V celjski okolici imajo zabeleženih okoli 185 ha ogroženih površin, in to delno zaradi pomanjkanja semenskega krompirja, delno pa zaradi pomanjkanje delovne sile. Sedaj je že zagotovljeno, da bodo tudi te površine obdelane. Kjer gre za pomanjkanje delovne sile, tam krajevni ljudski odbori dajejo zemljo v najem tistim kmetom, ki imajo dovolj delovne sile in vprežne živine. V splošnem pa skušajo kmetje posejati in obdelati čim več zemlje, ker se zavedajo, da se je njihov položaj na trgu močno spremenil.

Hmeljarji so nekoliko v zamudi, kar pa je glede na težave, s katerimi se morajo boriti, razumljivo. Načrt novih nasadov hmelja bo, kakor računajo, izpolnjen z 80 do 90%. Hmeljevke, ki jih dolgo ni hotelo priti dovolj v Savinjsko dolino, sedaj v redu dotekajo in jih bo dovolj. Tako vsaj pravijo v Petrovčah, Braslovčah, na Polzeli in v Št. Petru. Hmelj je že skoraj v celoti obrezan in hmeljevke postavljene, razen na zadružnih posestvih, kjer jim primanjkuje delovne sile. V Savinjski dolini se ponekod pojavljajo v veliki množini voluharji. V Št. Petru jih je pes nekega kmeta, ki je oral 9 arov veliko parcelo, nalovil 35!

V krškem okraju je največji zastoj okoli Brežic, Globokega, Bizeljskega, Stare vasi itd., kjer je ilovnata zemlja. V teh krajih so opravili šele 75% setve, medtem ko so drugod že pri koncu. Seme in gnojila so povsod razdelili, vendar bi šlo še nekaj semenskega krompirja v denar, če bi ga kmetje dobili po ugodnejših pogojih.

V črnomeljskem okraju primanjkuje semenskega krompirja, fižola in umetnih gnojil zlasti v krajih Sinji vrh, Preloka, Adlešiči in Suhor. Obdelovalne zadruge imajo dovolj gnojil, ker so dobile gnoj od vojske. Primanjkuje pa gnojil državnemu posestvu Vinomer in tudi mnogim kmetom. Posestvo Vinomer ima težave, ker je bila setev na zamočvirjenih površinah, kakor so v Mestnem logu pri Metliki in na preoranih steljnikih v Krasincu, onemogočena. Po oceni je v Beli Krajini sedaj opravljene pri kmetih že 90%, v zadrugah 85 do 90% in na državnih posestvih 70 do 80% pomladanske setve.

Kakor ponekod primanjkuje semen, zlasti semenskega krompirja, tako jih drugod zaradi neugodnih nabavnih pogojev preostaja. Ljutomerska oskrba ima še precejšnjo zalogo semen črne detelje, lucerne, lupine in jare grahorice. Prav tako je v skladišču v Ljutomeru še vagon in pol semenskega krompirja, precej semenskega krompirja imajo tudi v skladiščih v Gornji Radgoni in na državnem posestvu v Beltincih. Kmetje nočejo kupovati semenskega krompirja po 21.70 din in pravijo, da bodo rajši sejali manj krompirja in več koruze. —zg

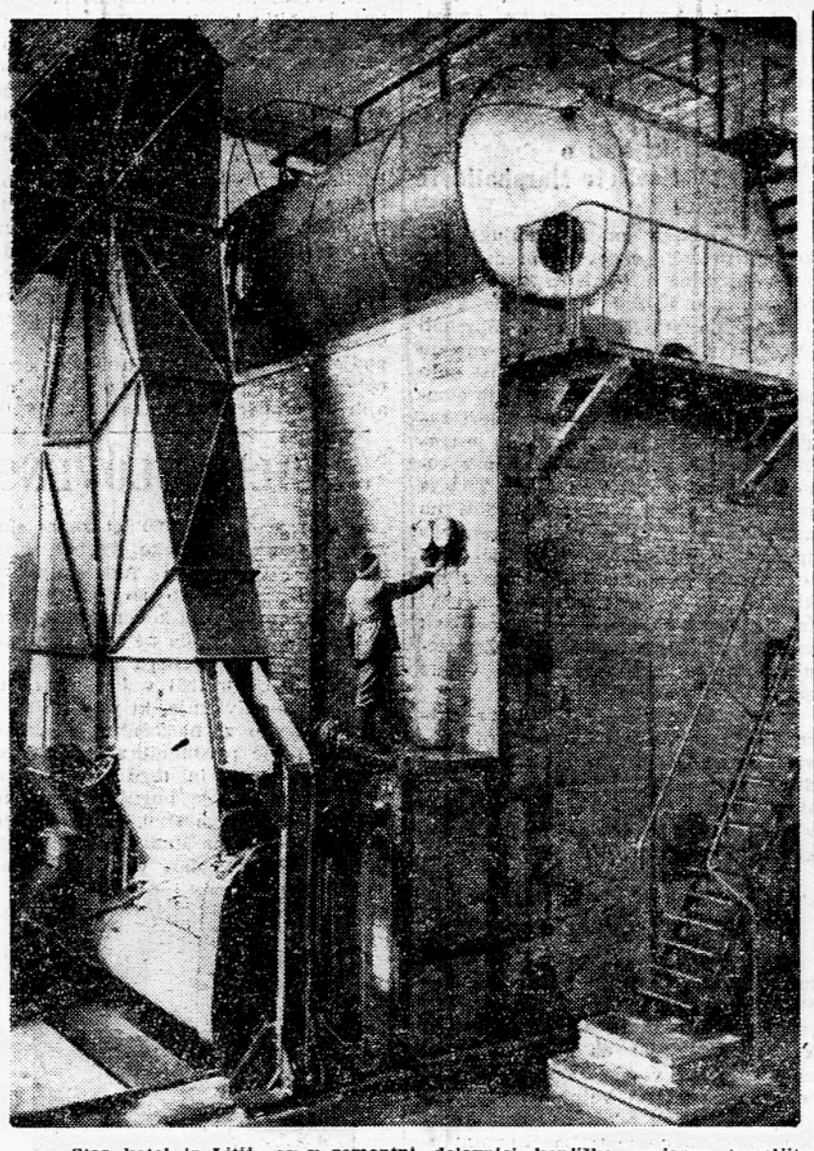

Star kotel iz Litije so v remontni delavnici konjiške usnjarne temeljito obnovili. Obnova in montaža kotla je velik uspeh naše domače iznajdljivosti — doslej so take montaže opravljali drago plačani strokovnjaki iz inozemstva — pri čemer se je izkazal strokovnjak inž. Verzelj, ki je montažo takega kotla opravil lani tudi v usnjarni v Šmartnem pri Litiji. Kotel konjiške usnjarne bo dajal 14 ton pare na uro

SVOBODA JE VREDNA VSEH ŽRTEV

New York, 8. maja (Tanjug). Ob desetletnici narodnoosvobodilnega boja jugoslovanskih narodov je dal znani ameriški napredni javni delavec in publicist George Seldes dopisniku Tanjuga tole izjavo:

»Gibanje odpora v Jugoslaviji je bilo eden največjih dogodkov v sodobni zgodovini, homerska epizoda našega časa.

Duh svobode, ki je dobil krila pred desetimi leti, še vedno živi v ljudstvu. Jugoslovani še naprej dokazujejo svetu, da je svoboda vredna vseh žrtev in da jo je mogoče obdržati samo z nenehnim odporom proti vsem njenim sovražnikom.

Sleherni, ki je sodeloval pri jugoslovanskem odporu, je vreden danes čestitk svobodnih ljudi vsega sveta.

Balokovičeva izjava

New York, 8. maja (Tanjug). Znani jugoslovanski umetnik izseljenec Zlatko Balokovič je dal Tanjugovemu dopisniku v New Yorku tole izjavo za 10-letnico ljudske vstaje v Jugoslaviji:

»Usoda je izbrala jugoslovanske narode, da pokažejo, da na poti k svobodi in neodvisnosti ni prostora za nikakršen kompromis. Dejstvo, da je narodno osvobodilna armada sama osvobodila Jugoslavijo, je rešilo Jugoslavijo žalostne usode, ki je zadela vzhodnoevropske narode, kateri danes ječijo pod sovjetsko okupacijo. Ti činitelji, ki so velikega pomena za jugoslovanske narode, so postali enako pomembni tudi za ves svet. Jugoslavija je sicer sorazmerno majhna po številu svojih prebivalcev, velika pa je po lastnih silah in po svojem odločnem stališču do sovjetskih oblastnikov. Kot takšna je podrla navidez trdne stebre, s katerimi so obdani ZSSR in njeni sateliti. Jugoslavija je tako postala ena izmed poglavitnih celic človeštva, ki se je združilo, da znova dokaže, da ne bo nobeni državi dovoljeno zavladati nad svetom.

Jugoslovanski narodi so zmeraj gojili čustva iskrenega prijateljstva do ameriškega ljudstva in želijo imeti kar najprisrčnejše stike z ljudstvom naše nove domovine. Zato je privilegij in čast vsakega Amerikanca, da da jugoslovanskim narodom v njihovih težkih dneh vsako mogočo podporo.«

Naša vlada zahteva od vlade ZDA izročitev vojnega zločinca Artukoviča

Beograd, 8. maja (Tanjug). **Vlada FLRJ je zahtevala od vlade ZDA, naj ji izroči vojnega zločinca Andrijo Artukoviča, ki živi danes v Los Angelosu v Združenih državah Amerike.**

Artukovič je eden največjih vojnih zločincev. Bil je notranji minister v Pavelićevi »Neodvisni državi Hrvatski« in je odgovoren za številne zločine in pokolje nad našimi narodi.

Zahteva jugoslovanske vlade je bila sporočena v noti, ki jo je jugoslovansko veleposaništvo v Washingtonu izročilo zunanjemu ministrstvu ZDA.

»Daily News« piše, da je prišel Artukovič v ZDA z lažnim imenom Anič. List prinaša tudi podatke o zločinih, ki jih je Artukovič zagrešil, preden je prišel v britansko ujetništvo, od koder je pobegnil in ilegalno odšel v ZDA. Artukovič je po prihodu v ZDA prosil člana kongresa Cecila Kinga, naj predloži ameriškemu kongresu poseben zakon, po katerem bi dobil dovoljenje za stalno bivanje in ameriško državljanstvo, kar je ta tudi storil. Ko pa je zvedel, da gre za vojnega zločinca, je King takoj umaknil svoj predlog. Artukovičeva žena je izjavila, da je bil njen mož zato izpuščen iz britanskega taborišča, ker niso mogli ugotoviti, da bi sodeloval z nacisti.

PARIŠKA KONFERENCA

Pariz, 8. maja (Reuter) Namestniki ministrov za zunanje zadeve tudi danes niso zaznamovali nobenega napredka. Današnja, 45. seja, je trajala eno uro. Po izjavi nekega zastopnika zahodnih velesil ni bil na seji podan noben nov predlog in namestniki niso prišli niti korak naprej. Namestnik ameriškega zunanjega ministra Jesupp je vprašal sovjetskega delegata Gromika, ali sovjetska vlada želi, da pride do sestanka namestnikov zunanjih ministrov, ali ne. Gromiko je odgovoril, da je stališče njegove vlade zelo dobro znano.

V Parizu se je kruh podražil

Pariz, 8. maja (Tanjug) Od včeraj se je cena kruhu v Parizu in v pokrajini Seine zvišala od 36 na 39 frankov za kg. Kilogram mesa stane sedaj 637 frankov, leta 1938 je stal 32 frankov, lani ob istem času pa 428 frankov. Pričakujejo, da bodo cene sladkorja poskočile od 3 na 5 frankov za kg.

Konec potovanja britanskih novinarjev po Jugoslaviji

Delegacija britanskih novinarjev je prispela v Zagreb, kjer bo ostala dva dni in se potem vrnila domov. V Beogradu je včeraj delegacijo sprejel predsednik Gospodarskega sveta vlade FLRJ Boris **Kidrič**. Britanski novinarji so se razgovarjali z njim o osnovnih smernicah naše gospodarske politike, o sistemu planiranja in o novem finančnem zakonu, ki se pripravlja. Zvečer je zvezni minister Milovan **Djilas** povabil britanske novinarje na poslovilno večerjo. Večerje so se udeležili tudi britanski veleposlanik v naši državi, zvezni minister **Rodoljub Colakovič** ter razni predstavniki našega kulturnega in javnega življenja.

Britanski novinarji so kot gostje Zveze novinarjev Jugoslavije obiskali tudi Vojvodino, Crno goro, Dalmacijo, hidrocentralo na Jablanici, Sarajevo in mladinsko progo Doboj—Banjaluka.

Milijon državnih nameščencev stavka v Italiji

Rim, 8. maja (Tanjug) Danes so začeli stavkati državni nameščenci, ki zahtevajo povečanje plač. Vladno časopisje piše, da stavka približno 60 % državnih nameščencev, sindikalni tisk pa trdi, **da se udeležuje stavke približno milijon nameščencev. To je doslej največja stavka državnih nameščencev, pri kateri sodelujejo pripadniki vseh sindikalnih central.** Vladni tisk je zaskrbljen, ker stavkajo tudi višji državni uradniki, kar se v zadnjih 80 letih še ni primerilo. Sindikalni funkcionarji sodijo, da zahtevano povečanje plač ne bi povzročilo inflacije.

Pogajanja o sovjetskih dolgovih ZDA prekinjena

Washington, 8. maja (Un. Pr.) Včeraj so bila prekinjena pogajanja med ZDA in Sovjetsko zvezo glede poravnave dolgov po zakonu o posojilu in najemu, ki so trajala šest mesecev.

Jugoslovanska cona za Dom kulture v Trstu

Koper, 8. maja (Tanjug). Na sestanku predstavnikov razrednih sindikatov, Slovensko-italijanske antifašistične unije in Italijanske unije v Kopru je bil ustanovljen okrožni odbor za zbiranje prispevkov za zgraditev Kulturnega doma v Trstu.

Sestanek Nacionalnega komiteja Jugoslavije za obrambo miru

Včeraj je bil v Beogradu plenarni sestanek Nacionalnega komiteja Jugoslavije za obrambo miru. Sestanka so se udeležili vsi člani, predsedoval pa mu je Josip **Vidmar**. Članica izvršilnega odbora Marija **Vilfan** je poročala o dosedanjem delu, generalni sekretar Miroslav **Vitorovič** pa o neposrednih nalogah komiteja.

Bosanski rudarji so letos nakopali 205.000 ton premoga več kakor lani

V premogovnikih Bosne in Hercegovine se letos proizvodnja izredno uspešno razvija. Zlasti v aprilu so bosanski rudarji dosegli izredne uspehe, kar je pripisati živahnemu tekmovanju v počastitev 1. maja. V preteklem mesecu so bosanski premogovniki kot celota presegli mesečni plan za 2.4%. Posamezni premogovniki, kakor Kakanj, Zenica, Banovići, Kreka, Ugljevik in Mostar pa so plan presegli še z večjim odstotkom. V prvih 4 mesecih letošnjega leta so rudarji Bosne in Hercegovine nakopali 205.000 ton premoga več kakor v istem razdobju lanskega leta. Naziv najboljšega rudnika so si v prvomajskem tekmovanju priborili kakanjski rudarji, ki so v 4 mesecih nakopali čez plan 16.000 ton premoga.

Odhod delegacije britanskih rudarjev

Delegacija britanskih rudarjev, ki je bila 10 dni v naši državi po povabilu Zveze rudarjev Jugoslavije, je včeraj iz Zagreba odpotovala v Zürich, od koder se z letalom vrne v Anglijo.

DVE NOVI TOVARNI ZA GOSPODINJSKI PORCELAN

Zaradi velike potrebe po gospodinjskem in sanitarnem porcelanu smo že leta 1948. začeli v Pojatnem v Hrvatskem Zagorju graditi veliko tovarno porcelana, lani pa drugo tovarno v Titovem Velesu. Do odločitve za gradnjo teh tovarn je prišlo kmalu potem, ko so ekipe naših geologov navzlic nasprotnim trditvam inozemskih strokovnjakov našle na področju naše države, zlasti v Makedoniji dober kaolin, ki je nujno potreben za proizvodnjo porcelana.

Tovarna »Jugokeramika« v Pojatnem

Gradnja tovarne **»Jugokeramika«** v Pojatnem je lani le počasi napredovala, letos pa so delo pospešili, kajti nova tovarna, ki bo največja te vrste v naši državi, bo morala obratovati že sredi prihodnjega leta, do leta 1953 pa mora biti zgrajena v vsem obsegu. Celotne investicije za to tovarno so preračunane na 550 milijonov din, od česar odpade 34 milijonov deviznih din na uvoz potrebnih specialnih strojev. Tovarno so začeli graditi v vasi Pojatno zaradi tega, ker je tam od nekdaj močno razvito lončarstvo kot hišna obrt. Tako bo tovarna imela že v začetku na razpolago dovolj polkvalificirane delovne sile. Po drugi strani pa je bila odločilna bližina premogovnikov Hrvatskega Zagorja. To je važno, kajti premog predstavlja v industriji porcelana 60% vseh potrebnih surovin. Kremenčasti pesek bodo v tovarno dovažali iz Pulja in iz majhnega obrata v Novem mestu, kaolinsko glino haloizit iz Makedonije in drugo kvalitetno glino deloma iz Hrvatske, deloma pa iz Arandjelovca v Srbiji. Gradnjo tovarne v Pojatnem morajo pospešiti tudi zaradi tega, ker je s tovarnami v Zahodni Nemčiji sklenjena pogodba, po kateri bodo prvi stroji prispeli v Jugoslavijo že letos v avgustu. Sedaj grade 2 veliki industrijski dvorani, ki bosta kmalu pokriti. V kratkem bo dograjena tudi 2 km dolga industrijska proga do tovarne. Zgradili so tudi že potrebne pomožne objekte in prvih 8 stanovanjskih hiš delavskega naselja.

Ker je porcelanska industrija popolnoma nova industrijska panoga, so že ob začetku gradnje nove tovarne poskrbeli, da bo imelo podjetje, ko bo začelo obratovati, tudi kvalificirane strokovnjake. Dva najboljša učenca zagrebške srednje tehnične šole so poslali na visoko tehnično šolo v Selbu na Bavarskem, kjer je središče porcelanske industrije; 60 srednje kvalificiranih keramikov pa se že dve leti usposablja v tovarni gradbenih keramičnih izdelkov v Bedekovčini. Od 500 delavcev, ki jih bo tovarna zaposlila v prvi dobi, bo že 150 kvalificiranih.

1,600.000 krožnikov na leto

Proizvodnji program je zelo obsežen in obsega pet vrst proizvodov. V prvo vrsto spada sanitarna keramika. To so predvsem umivalniki in stranišče školjke, po katerih je tako veliko povpraševanje v zvezi z razvojem naše gradbene delavnosti. Tovarna »Jugokeramika« bo po programu izdelovala na leto okrog 80.000 umivalnikov. V drugo vrsto spada gospodinjski porcelan. V tem oddelku bodo na leto izdelali 600.000 globokih krožnikov, 600.000 plitvih krožnikov, 20.000 skled, pladnjev in vrčev, 300.000 skodelic itd., skratka 20.000 kompletnih servisov za 6 oseb. Tretjo skupino proizvodnje predstavljajo keramične ploščice za oblaganje zidov in štedilnikov, četrto trde keramične ploščice za pod in pločnike, v petem oddelku pa bodo izdelovali glinaste peči.

Tovarna v Titovem Velesu

Tudi tovarna v Titovem Velesu po svoji proizvodnji zmogljivosti ne bo mnogo manjša. To tovarno so začeli graditi lani v bližini velikih nahajališč gline, kaolina in drugih surovin. Tudi tu bodo izdelovali gospodinjski porcelan za široko potrošnjo, razen tega pa porcelan za medicinske potrebe. Do konca letošnjega leta morajo biti dograjene tri obratne dvorane, objekt za plinske generatorje in objekt za parne kotle z velikim dimnikom. Za letošnja dela je določenih 87 milijonov din. V dvorani »B« bodo morali že v juliju začeti z deli za montažo strojev. Letošnja dela pa ne napredujejo tako, kakor bi bilo treba, ker na gradbišču še nimajo načrtov za vodovod in kanalizacijo. V zastoju je tudi gradnja dvorane »A«. Industrijski tir, ki bi olajšal dovoz gradbenega materiala prav tako še ni dokončno zgrajen. Te dni so prišli na gradbišče projektanti, da se pospeši izdelava potrebnih načrtov in celotna gradnja. Prvi del tovarne mora biti dovršen in opremljen do srede prihodnjega leta, ko je po načrtu določeno, da bo tovarna začela obratovati s polovico planirane zmogljivosti.

V Zenico so prispeli iz Železnika deli velikega stroja za valjarno

Nedavno smo poročali, da so v tovarni težkih orodnih strojev »Ivo-Lola Ribar« v Železniku odlili in obdelali tako imenovani »prenosnik« — za novo valjarno, ki tehta 76 ton. Iz tovarne so ta prenosnik že poslali v Zenico, kjer se bodo kmalu začela montažna dela v novi valjarni. Del ostalih naprav za novo valjarno bo prispel iz inozemstva, vsa montažna dela pa bodo opravili domači strokovnjaki in monterji. S postavitvijo nove valjarne se bo proizvodna zmogljivost zeniške železarne v valjanih proizvodih podvojila.

Letos bo obiskalo naše kraje več tisoč tujih turistov

Glede na širše možnosti obiska inozemskih potnikov in turistov v naših turističnih krajih je podjetje »Putnik« v zadnjem času sklenilo vrsto pogodb z inozemskimi turističnimi podjetji. Največ tujih turistov bo verjetno prišlo iz Avstrije. Avstrijska turistična podjetja so stalno najela določeno število postelj v naših hotelih, razen tega pa bodo organizirala krajše ekskurzije, kajti Avstrijci so že pred vojno radi prihajali v našo državo na letni odmor.

Veliko zanimanje za Jugoslavijo je tudi v Franciji. Podjetje »Putnik« je sklenilo pogodbe z 9 francoskimi turističnimi podjetji, ki bodo organizirala za francoske turiste tudi krožna potovanja po Jugoslaviji. Iz Švice so prišlo po računih tamošnjih turističnih podjetij v Jugoslavijo 1000 do 2000 turistov. To je tem bolj pomembno, ker je Švica znana kot izrazita turistična dežela. Podjetje »Putnik« sklepa pogodbe tudi s turističnimi podjetji v Angliji. Čeprav se zde angleškim turistom cene v naših hotelih razmeroma visoke, je računati na večji obisk. Zato bo »Putnik« v Londonu ustanovil svoje stalno predstavništvo. Že sedaj v predsezoni je prišlo v Jugoslavijo mnogo turistov iz Anglije. V kratkem bo Putnik sklenil pogodbe s turističnimi podjetji v ameriških Združenih državah, kjer računajo, da bo letos odpotovalo v Jugoslavijo okrog 500 do 1000 turistov. Precejšnje zanimanje za potovanje v Jugoslavijo je tudi v Zahodni Nemčiji, vendar je treba prej še končati pogajanja glede plačilnega prometa. Prav tako je zanimanje za potovanje v Jugoslavijo v Svedski, Belgiji, Danski, Nizozemski, Izraelu, Grčiji in v nekaterih drugih državah.

Za prihod turistov so se zlasti dobro pripravili v Opatiji. Za tuje turiste je določenih 6 hotelov, med njimi »Kvarner«, »Kristal« in »Belvedere«. V celoti ima letos Opatija na razpolago okrog 3000 postelj, to je 400 več kakor lani. Poleg kopališč »Kvarner« in »Slatina« so uredili tudi veliko kopališče »Arkade«, ki lahko sprejme do 2500 kopalcev. Dobro so letos poskrbeli tudi za zabavo in šport ter za kulturno-umetniške prireditve. Že v prvih 4 mesecih letošnjega leta je obiskalo Opatijo 650 inozemcev. Računajo, da bo v juliju in avgustu prišlo samo v Opatijo okrog 1600 inozemskih turistov.

Te dni so prispeli v Opatijo člani izvršilnega odbora Mednarodne turistične unije, ki bo imela svoje 21. zasedanje v Jugoslaviji. Zastopanih je 12 držav. Zasedanje izvršilnega odbora se bo začelo v Opatiji in se bo nadaljevalo med potovanjem na ladji, zaključna seja pa bo v Dubrovniku. Člani izvršilnega odbora bodo nato odpotovali skozi Črno goro v Beograd, odtod pa v Slovenijo, kjer bodo obiskali tudi Bled in Postojnsko jamo.

VREME

Napoved za četrtek 10. maja. Se nadalje nestalno vreme s krajevnimi padavinami.

V kratkem bo v Ljubljani

pomembna kmetijska manifestacija

Društvo kmetijskih inženirjev in tehnikov, ki je bilo ustanovljeno šele pred nekaj meseci, je razvilo živahno delavnost. V svojih prostorih na Poljanski cesti je priredilo že več predavanj, ki so obravnavala tako naša najbolj važna kmetijska vprašanja kakor tudi izkušnje, ki so si jih nabrali nekateri njegovi člani na potovanju po drugih državah. Minuli ponedeljek je predaval inž. **Mirko Peternel** o gospodarskem razvoju Kočevske in imel številne hvaležne poslušalce, ki so po predavanju živo posegli v razpravo o nakazanih vprašanjih. Na to predavanje se bomo še povrnili. V kratkem, verjetno prihodnji ponedeljek, bo v istih prostorih predaval koroški Slovenec **Cutnik**, ki je kmetijski strokovnjak, in sicer o vzreji živine v hlevih brez sten. V juniju sta v načrtu predavanji prof. inž. **Adamiča** kakor tudi nekega ameriškega kmetijskega strokovnjaka, ki je sedaj obiskal Jugoslavijo.

Društvo pa se ni omejilo samo na predavanja. Dne 18. in 19. t. m. bo priredilo v Ljubljani posvetovanje vseh kmetijskih strokovnjakov Slovenije, ki se ga bo, kakor pričakujejo, udeležilo okoli 300 do 350 oseb. To bo prva taka manifestacija slovenskih kmetijskih strokovnjakov po osvoboditvi in bo velikega pomena, kar je razvidno tudi iz dnevnega reda, ki so ga že določili. Na posvetovanju bo govoril glavni direktor uprave za kmetijstvo **Franc Simonič** o nalogah kmetijskih strokovnjakov pri pridelovanju, prof. inž. **Rudolf Turk** bo razpravljal o organizaciji kmetijske proizvodnje v socialističnih obratih, inž. **Tone Zorc** bo seznanil zborovalce o stanju živinoreje in o ukrepih za hitrejši razvoj njenega razmnoževanja, prof. inž. **Adamič** bo poročal o obnovi sadjarstva v Sloveniji, inž. **Miran Veselič** o obnovi vinogradništva v Sloveniji in inž. **Oto Muk** o vprašanju kmetijske strokovne literature. Posvetovanje bo v Domu sindikatov na Miklošičevi cesti, združeno bo pa še z raznimi prireditvami za njegove udeležence. Ker se ga bodo udeležili strokovnjaki iz najrazličnejših področij praktičnega kmetijskega dela, pričakujemo, da bo rodilo bogate sadove, ki bodo koristili vsemu našemu kmetijstvu.

Na Jelas polju so uredili novih 600 ha riževih polj

Na velikem melioriranem področju na Jelas polju zahodno od Slavonskega Broda so lani v jeseni začeli urejati novih 600 ha riževih polj, kjer bodo ta teden posejali riž. Velika ograjena polja (kazete) so uredili tako, da bodo lahko hkrati spustili vodo na okrog 160 ha riževih polj. Na državnem posestvu »Jelas polje« imajo sedaj skupno 1200 ha riževih polj, kar omogoča kolobarjenje. Na poljih, kjer so lani pridelali riž, so letos posejali druge kulture. Uvedli pa so še eno novost. Ko bodo po končani setvi riža spustili vodo na polja, bodo v kazete vložili večje število mladih ribic, predvsem krapov. Izkušnje so pokazale, da se ribe v riževih poljih dobro razvijajo in ne ovirajo razvoja rastline. Ob žetvi bodo na poljih pobrali okrog 2 in pol vagona krapov za široko potrošnjo.

Čete OZN napredujejo severno od 38. vzporednika

Na zahodnem delu fronte čedalje hujši odpor južnokorejskih čet, ki ščitijo glavnino kitajske vojske

Tokio, 8. maja (Un. Pr.) Enote združenega poveljstva so na zahodnem delu fronte prodrle danes 29 km zahodno od Seula. To napredovanje, ki je bilo doseženo s pomočjo letalstva, je sestavni del napada na kitajske in severnokorejske koncentracije vzdolž 160 km dolge fronte. Tankovske patrulje, ki še naprej ogledujejo severno od Seula, so prodrle do 5 km severno od Uidžongbuja. Na zahodnem delu fronte dajejo Severnokorejci, ki ščitijo glavnino kitajske vojske, čedalje hujši odpor. Ob vzhodni korejski obali so Južnokorejci zavzeli Kangon, 14 km severno od 38. vzporednika ter napredovali vzhodno od Indžeja.

Današnje poročilo štaba 8. ameriške armade pravi, da enote združenega poveljstva, ki so vkorakale v Čunčon, niso zadele na nasprotnika. Lovci in napadalna letala združenega poveljstva so izvedla danes več napadov na čete, prometne zveze in skladišča vojaškega blaga na ozemlju, ki ga drže Kitajci in Severni Korejci.

Po severnokorejskih poročilih so Severni Korejci od začetka vojne do 2. marca t. l. ujeli nad 60.000 vojakov združenega poveljstva, pobili ali ranili 325.000 ter uničili ali poškodovali nad 1900 letal.

Zadnje vesti z bojišča

Tokio, 8. maja Čete združenega poveljstva so danes napredovale za dva do tri kilometre na vseh odsekih korejskega bojišča razen na srednjem. Južnokorejske enote, ki se borijo severno od Seula, so naletele na povečan odpor. Južnokorejci so zdaj približno 20 km južno od 38. vzporednika, druge skupine združenega poveljstva na vzhodni obali Koreje pa so prišle že 15 km severno od vzporednika. Ameriški piloti izvidniki poročajo, da so opazili zbiranje severnokorejskih in kitajskih sil na osrednjem bojišču, severozahodno od Indžeja.

Ameriški listi o Trumanovih in Marshallovih izjavah

New York, 8. maja (Tanjug). Ko komentira zadnja govora predsednika ZDA Trumana in ministra za obrambo Marshalla o Koreji, piše »New York Times«, da sta Truman in Marshall govorila kot človeka, ki odgovarjata za varnost Združenih držav. List nato pripominja, da je vodilno načelo ameriške politike, ki jo v enaki meri zastopata Truman in Marshall, da je treba preprečiti svetovno vojno in zagotoviti trden mir. »New York Times« piše dalje, da ne smemo gledati na ameriško politiko v luči današnjega spopada v Koreji, marveč v luči svetovne politike. »New York Times« zaključuje, da bodo ZDA, dokler Kitajci in Severnokorejci ne bodo ogrožali varnosti sil, ki se pod zastavo Združenih narodov bore v Koreji, vodile omejeno vojno v Koreji«.

»New York Herald Tribune« priznava, da je bil Marshall v svoji izjavi jasen, Mac Arthur pa meglen ter da je bila nevarnost, ki so jo predstavljali načrti generala Mac Arthurja, v resnici mnogo večja kot prednosti, ki bi jih mogel nuditi.

Pearson proti razširitvi vojne na Kitajsko

Ottawa, 8. maja (Un. Pr.) Kanadski minister za zunanje zadeve Laster Pearson je izjavil včeraj, da je zelo malo upanja, da bi se korejski spor kaj kmalu končal, da pa so vrata za pogajanja še vedno odprta. Kanada je proti razširitvi vojne na Mandžurijo, oziroma na Kitajsko sploh. Pearson je dejal, da je treba Kuomintangove čete na Formozi nevtralizirati« za korejski spor in da bo Kitajska pripravljena za pogajanja šele, ko bo njena ofenziva zavrnjena.

V nekaj vrstah

Ženeva, 8. maja. Včeraj se je začelo v Ženevi zasedanje svetovne zdravstvene organizacije. Najprej so izvolili predsedstvo in odbore. V splošni odbor je bil izvoljen jugoslovanski delegat dr. Pavle Gregorič, za poročevalca v odboru za program pa jugoslovanski delegat dr. Grujica Žarkovič.

Lake Success, 8. maja (Un. Pr.). Predstavniki ZSSR so na seji Komisije OZN za statistiko zahtevali izključitev kuomintanškega delegata. Komisija je to zahtevo zavrnila z večino glasov. Indijski predstavnik se je vzdržal glasovanja.

Atene, 8. maja (Reuter). Poslanci demokratske stranke pod vodstvom Jona Sofianopulosa so obvestili danes predsednika narodne skupščine, da so ustanovili novo parlamentarno skupino, imenovano »Korisades«. Ta skupina je bila ena izmed strank koalicije demokratične fronte, ki je na parlamentarnih volitvah v lanskem aprilu dobila 18 mandatov.

Ottawa, 8. maja (Un. Pr.) Kanadski finančni minister Abbott je pozval Kanadčane, naj delajo 40 minut dnevno dlje kot doslej, da se bo proizvodnja povečala za 10%. Povečanje proizvodnje bi onemogočilo inflacijo ter preprečilo morebitno upostavitev nadzorstva nad cenami in racioniranjem.

Saigon, 8. maja. Stab francoskih oboroženih sil v Indokini sporoča, da so francoske čete odbile več napadov Ho Si Minhovih čet na območju Donghoja v pokrajini Anam. V severnih delih Vietnama med Hanojem in Haiduongom so se nadaljevale operacije, v katerih je bilo ujetih 600 Ho Si Minhovih vojakov in zaplenjena večja količina vojnega gradiva. Francoske sile so znova zavzele oporišče Dilok, ki so ga izgubile 3. maja.

Sovjetski predlogi za mir z Japonsko in očitki ameriški vladi

Moskva, 8 maja (Un. Pr.) V noti, ki jo je Sovjetska zveza poslala včeraj ZDA glede mirovne pogodbe z Japonsko, predlaga sovjetska vlada, naj bi bila junija ali julija konferenca zunanjih ministrov štirih velesil ob udeležbi predstavnika LR Kitajske, na kateri bi izdelali načrt pogodbe v sodelovanju z vsemi državami, katerih oborožene sile so sodelovale v vojni proti Japonski.

Nota ZSSR, ki je bila izročena veleposlaniku ZDA v Moskvi Kirku, obtožuje ZDA, da zavlačujejo sklenitev mirovne pogodbe z Japonsko, odklanjajo predloge ZSSR in vodijo nezakonite razgovore o miru z Japonsko, ki ga ni mogoče skleniti brez udeležbe LR Kitajske. Nota nato navaja, da ameriški načrt pogodbe ne upošteva mednarodnih obveznosti, po katerih je treba zagotoviti demilitarizacijo in demokratizacijo Japonske. ZDA so nadalje obdolžene, da kršijo kairsko deklaracijo, ki priznava kitajsko suverenost nad Formozo in Peskadorskimi otoki in da si prizadevajo priti do posesti otočja Riu Kiu, Bonina in drugih otokov. Sovjetska zveza misli, da ameriški načrt mirovne pogodbe ne omejuje velikosti japonskih oboroženih sil, s čimer se daje Japonski privilegiran položaj glede na Italijo, in ne določa dokončnega roka za umik okupacijskih sil. ZDA so prav tako obtožene, da nezakonito uporabljajo Japonsko pri oboroženem posredovanju proti Koreji.

Na koncu zahteva sovjetska vlada, naj mirovna pogodba omogoči demilitarizacijo in demokratizacijo Japonske, omeji velikost njenih oboroženih sil, omogoči neomejen mirni razvoj njenega gospodarstva in zajamči, da Japonska ne bo stopila v nobeno koalicijo proti državam, ki so sodelovale v vojni proti Japonski.

Vse okupacijske sile morajo zapustiti Japonsko najpozneje leto dni po sklenitvi mirovne pogodbe, nakar bi Japonsko sprejeli v OZN.

Pomočnik ministra za zunanje zadeve ZSSR Bogomolov je izročil danes francoskemu odpravniku poslov kopijo sovjetske note v zvezi z mirovno pogodbo z Japonsko, ki jo je včeraj izročil ameriškemu veleposlaniku v ZSSR admiralu Allanu Clarku. Prepis iste note so danes izročili tudi britanskemu opolnomočenemu ministru Johnu Nicolsu.

ZDA zavrnile sovjetski predlog

Washington, 8. maja (UP). Vlada Združenih držav Amerike je **zavrnila predlog sovjetske vlade, da naj bi se sklicala konferenca ministrov za zunanje zadeve ZSSR, ZDA, Velike Britanije in LR Kitajske, ki naj bi pripravila osnutek mirovne pogodbe z Japonsko.** Sporočilo, ki ga je objavilo ministrstvo za zunanje zadeve ZDA, pravi, da Sovjetska zveza od časa do časa podaja takšne predloge, kadar ji gre za to, da bi preprečila sklenitev mirovne pogodbe z Japonsko. Vlada ZDA pa je takšne predloge zavračala in jih bo tudi še nadalje zavračala.

Anglija za sporazumno rešitev petrolejskega spora v Perziji

Teheran, 8. maja (Reuter). Anglo-iranska petrolejska družba je obvestila perzijsko vlado, da bo predložila vprašanje nacionalizacije industrije petroleja v razsodbo. Razsodba bi se nanašala na vprašanje, ali je perzijska vlada ravnala v skladu z določbami pogodbe o petrolejski koncesiji, ugotovila bi odgovornost za kršitev sporazuma in za posledice kršitve.

Britanski veleposlanik v Perziji Shephard je izročil včeraj predsedniku perzijske vlade Mošadiku sporočilo britanskega ministra za zunanje zadeve Morrisona, v katerem zahteva, da se reši to vprašanje sporazumno.

Po pogodbi med petrolejsko družbo in perzijsko vlado, ki je bila sklenjena l. 1933, je za primer spora določena razsodba. Anglo-iranska družba je danes sporočila perzijski vladi, da je imenovala za svojega razsodnika britanskega pravnika lorda Redcleafa in prosila iransko vlado, da čimprej imenuje svojega razsodnika.

Delo Komisije OZN za človečanske pravice

Ženeva, 8. maja (Tanjug). Komisija OZN za človečanske pravice je sprejela tiste točke listine o človečanskih pravicah, ki jamčijo sleherni osebi pravico do izobrazbe in kulturnega življenja. Jugoslovanska delegacija je glasovala za besedilo v celoti, vendar pa je med razpravo poudarila, da je treba te pravice zagotoviti vsem osebam in državljanom tistih držav, katerih zakoni tega izrečno ne določajo ali celo onemogočajo. Jugoslovanska delegacija je nastopila proti takšnim določbam, ki bi prejudicirale izvajanje teh pravic v odvisnih državah. Komisija za človečanske pravice je sprejela tudi predlog jugoslovanske delegacije, naj se prizna enakopravnost ženam v ekonomskem, socialnem in kulturnem življenju. Britanski delegat je podprl jugoslovanskega delegata ter med razpravo poudaril, da so si jugoslovanske žene priborile enakopravnost s svojo borbo ter izrazil upanje, da bodo tudi druge žene na svetu dosegle s svojo borbo enake pravice.

Češkoslovaški veleposlanik v Parizu odstavljen

Pariz, 8. maja (AFP). Češkoslovaško veleposlaništvo v Parizu je sporočilo včeraj, da se Adolf Hoffmeister, veleposlanik in pooblaščeni minister ČSR v Parizu, ki so ga februarja poklicali v Prago na »posvetovanje«, ne bo več vrnil v Pariz. Sporočilo veleposlaništva pripominja, da je bil Hoffmeister imenovan za profesorja risanja in za primerjalno umetnost v Pragi.

Hoffmeister je bil osebni prijatelj bivšega zunanjega ministra ČSR dr. Clementisa in je bil poklican v Prago »na posvetovanje« nekaj dni pred Clementisovo aretacijo.

Iz diskusije o ljudskih odborih

Posnemamo nekaj pripomb iz dosedanje diskusije predstavnikov ljudskih odborov in republiških organov o bodoči organizaciji lokalnega gospodarstva, trgovine in gostinstva.

Nekateri diskutanti so nasprotovali temu, da večja lokalna in industrijska podjetja vključimo v republiška združenja, dr. ji pa imajo nezaupanje do tega, da bi nekatera republiška podjetja izročili v lokalno upravo in okrajna v krajevne roke. Eden izmed diskutantov je podkrepil stališče Tez: Mnoga lokalna industrijska podjetja so tehnološko zelo razvita in zaposlujejo tudi do 500 delavcev. Ničesar skupnega nima njihova proizvodnja z lokalnimi prilikami, a v okrajnih gospodarskih vodstvih niso mogla najti potrebne strokovne pomoči. Mnoga taka podjetja so iskala zvez s sorodnimi podjetji ali republiškimi združenji, nekatera pa so jela gospodarsko zaostajati. Ker ljudski odbori ne bodo odvisni zgolj od dohodkov iz »svojih« podjetij, ampak bodo k njihovim proračunom prispevala vsa podjetja na njihovem področju, ni razloga, da bi podjetja ne priključili k republiškemu združenju, ako bo ob njegovi pomoči lahko proizvajalo cenejše in boljše blago. — Nasprotno sodijo v lokalno upravo vsa manjša in ona podjetja, ki so del lokalne gospodarske skupnosti.

Kako praktično organizirati okrajna združenja? Ali eno mešamo za ves okraj ali združenja po gospodarskih panogah? Po mnenju nekaterih ekonomistov naj bi se ravnali po razvitosti okraja.

Kako vključevati podjetja v republiška združenja? Naveden je bil predlog, naj večja industrijska podjetja vključujemo neposredno v republiška združenja, manjša v enem ali več sosednih okrajih pa najprej povežemo v skupno združenje in šele to v republiško združenje ustrezne gospodarske panoge.

Nekaj vprašanj in stališč iz organizacije trgovine:

Kako bomo vzpostavili potrebno poslovno povezanost med trgovinami? Ena možnost je povezovanje v kartele zaradi določenih poslov, kakor določajo tudi Teze, druga možnost pa je navezovati male trgovine na trgovska grosistična podjetja in sicer tako, da bi v skupnih upravnih organih grosističnih podjetij bili tudi izvoljeni predstavniki teh malih trgovin. Druga varianta je možna le v primeru, da grosistična podjetja poslujejo za manjše rajone.

Deljena so mnenja, ali naj upravni aparat skrbi za trgovsko omrežje in ljudski odbori še dalje ustanavljajo trgovine, ali naj bo to prepuščeno zgolj iniciativi gospodarskih činiteljev.

Prav tako so deljena mnenja glede grosistov: eni se ogrevajo za grosiste po okrajih, drugi po panogah in tretji za minimalno število grosistov v republiki. Prvi se boje, da bi bili njihovi okraji zapostavljeni, zadnji pa stremo predvsem za cenenostjo poslovanja.

Nekateri se boje dvojnih trgovin na vasi, zadružnih in državnih, drugi pa pozdravljajo konkurenco, ki bi se tako razvila in vplivala na kulturnost postrežbe. Prevladuje mnenje: dati najširšo svobodo za ustanavljanje trgovin vsem podjetjem in zadrugam, rentabilnost poslovanja, ki temelji na gospodarnostnem računu, pa bo končno odločila o obstoju trgovinskih podjetij. Tako bi gospodarski moment odločil tudi v sporih med določenimi okrajnimi in mestnimi ljudskimi odbori, kakor n. pr. v Mariboru, kjer so si navzkriž v vprašanju, ali naj obveljajo samo mestne ali tudi okrajne trgovine.

Več diskutantov se je zavzemalo za socialistični zakup trgovin.

V nasprotju s Tezami, ki določajo še administrativno odrejanje cen v trgovinski inspekciji, je bil naveden predlog, naj se cene oblikujejo prvič že v proizvodnji, drugič pa svobodno na trgu. Upravni organi naj vodijo politiko cen z ekonomskimi ukrepi.

Slovenija zahteva večjega poudarka turizma, kot so ga dale Teze. Glede organizacije pri okrajnih oz. mestnih ljudskih odborih sta izraženi dve misli: prva, naj v turistično razvitih okrajih še nekaj časa obdržimo poverjeništva za turizem ali vsaj samostojne referente, in druga, naj se pri ljudskih odborih osnujejo sveti iz voljenih predstavnikov zainteresiranih družbenih organizacij in turističnih podjetij.

Tudi glede izročanja gostiln kmetijskim obdelovalnim in kmetijskim delovnim zadrugam sta deljeni mnenji, a močnejše je tisto, ki odobrava, naj zadruge prevzamejo gostinske obrate, ki so pretežno za zadružnike. Sicer pa naj o tem svobodno odločajo v posameznih primerih.

Veliko simpatij uživa socialistični zakup.

O ostalih zanimivih pripombah pa zaradi pomanjkanja prostora — drugič.

JUBILEJ SLOVENSKEGA UMETNIKA

Te dni je dopolnil 60 let znani slovenski glasbenik Janko Ravnik, profesor na ljubljanski Akademiji za glasbo. Njegovo delo na kompozicijskem, pedagoškem in koncertnem polju je tako pomembno, da ne smemo mimo njega brez upravičenega priznanja.

Rojen je bil l. 1881 v Bohinjski Bistrici. Vaško življenje, ki je teklo med šolo, cerkvijo z mogočnimi orglami, kjer je prvič prisluhnil zvokom glasbene umetnosti, in med poezijo bohinjskega sveta, je pustilo neizbrisne poteze v dečkovem srcu. Tudi pozneje v svetu, bodisi na študiju v tujini ali sredi življenja in dela v Ljubljani, ni

Ravnik nikdar zatajil svoje povezanosti z našo zemljo in posebej z gorskim svetom, ki ga je zlasti kot komponista oplajal in mu pri velikem umetniškem instinktu ohranil tisto svežino in moč, ki sta značilni za Ravnikovo delo.

V Ljubljani je Janko dovršil orglarsko šolo in šolo Glasbene Matice, nakar je odšel na državni konservatorij v Prago, ki je tedaj bila cilj vseh Slovencev. Saj je češki narod imel že bogato in v svetu priznano tradicijo svojih velikih glasbenih umetnikov. Pri znanem pedagogu in pianistu prof. Jiráneku je Ravnik končal l. 1914 študije z izvrstnim uspehom. Vendar če pomislimo, kako primitivne so bile še tedaj razmere na instrumentalnem polju v Ljubljani, in pa, da je bil prof. Jiránek tedaj vendarle že v letih, se moramo tem bolj čuditi mlademu talentu, ki si je praktično brez posebnih pedagoških napotkov z izrednim umetniškim čutom in nad vse pomembnim smislom za tehniko in za lepoto in njene najtanjše odtehtanosti iskal in tudi našel svojo pot in razvil svojo osebnost. — Te svoje osebne note ni Ravnik pogrešal niti kot pianist niti kot skladatelj. In čeprav je znan z neštetih javnih koncertiranj, ki so bila vselej vzorna, čeprav je vzgojil mnogo pianistov med Slovenci in je on sam praktično naš prvi pianist na visoki umetniški ravni, je njegov pomen na skladateljskem področju še večji. —

Že v zadnjih letih praškega študija se je mladi Ravnik oglašal v »Novih Akordih« s svojimi skladbami. Prav tri imena — Lajovic, Adamič in Ravnik — so med dolgo vrsto imen drugih skladateljev »Novih Akordov« ostala najpomembnejša.

Morda Ravnikovo delo, za katerega velja »non multa sed multum«, ni našlo še tistega vsesplošnega priznanja, ki ga po pomenu in vrednosti zasluži. — Toda že danes so kljub temu dobro znane nekatere Ravnikove skladbe. Razen klavirskih del, ki so izšla še v »Novih Akordih« (med njimi kot dve najlepši »Večerna« in »Moment«), njegovi krasni samospevi in razni moški, mešani in ženski zbori. Od samospevov naj omenimo njegovega »Vasovalca«, ki je tako značilen za Ravnika. Čeprav je to njegovo mladostno delo, je vendar toliko zrelosti v njem, kakor da je delo dozorelega človeka in umetnika. Ravnikove skladbe bi bile vredne posebnega dela in studija. Vselej bodo ostale med najboljšimi, kar jih je genij našega naroda mogel dozdaj ustvariti.

Ravnikovo življenjsko delo pa s tem še zdaleč ni izčrpano. Ravnik je kot aktiven alpinist eden izmed prvih organizatorjev Turističnega kluba »Skale«, revolucionarnega mladega združenja plezalcev. Nepozabno je Ravnikovo delo tudi na polju umetniške fotografije, saj pomeni trajen uspeh v zgodovini slovenske, zlasti gorske fotografije. Ravnik je posnel s tovariši Skalaši v Triglavskem pogorju prvi slovenski gorski film.

Poln življenja, aktiven kakor vedno, praznuje Ravnik svoj jubilej med nami. Skladatelj, pianist, pedagog, to so samo spoštljivi, a vendar le zunanji nazivi za manifestacijo bogatega življenja njegovega umetniškega duha. Njegovi tovariši po stroki, skladatelji, pianisti, pedagogi in učenci, pa tudi njegovi tovariši planinci in alpinisti ter fotoamaterji mu k jubileju od srca čestitamo, želeč mu še mnoga plodna leta življenja.

M. L.

Gostovanje dveh tržaških igralcev v ljubljanski Drami

Po prvih gostovanjih tržaških igralcev v svobodni domovini 1947 in 1950 je prišlo do tesnejših vezi med gledališčema v Ljubljani in Trstu. Lani je v Trstu režiral dr. Bratko Kreft kot gost svojo komedijo »Veleizdajalec«, letos pa je prav tam direktor ljubljanske Drame Slavko Jan režiral kot gost Cankarjevo komedijo »Za narodov blagor«.

Uspeh, ki ga je uprizoritev te komedije v Janovi režiji v Trstu dosegla, je ponudil možnost, da gostujeta v ljubljanski Drami v isti komediji Nada Gabrijelčičeva kot Grudnovka in Jožko Lukež kot Gornik. Hkrati je mogla Gabrijelčičeva tudi v Ljubljani proslaviti 25-letni jubilej svojega gledališkega delovanja, s katerim je začela prav na deskah ljubljanske Drame. Gostovanje obeh igralcev je zato imelo slavnostno obeležje.

Kakor kaže, je Jan režiral Cankarjevo komedijo v Trstu na istih osnovah, kakor jo je lani v Ljubljani in kakor je prišla letos obnovljena zopet na oder.

Zanimala je posebno odrska pojava Nade Gabrijelčičeve v zahtevni vlogi Grudnovke, svojevrstne nosilke dejanja v komediji, pa tudi kot pojava igralke, ki živi že nekaj let zunaj Ljubljane. Zato jo je občinstvo že v prvem dejanju pri odprti sceni pozdravilo s ploskanjem. Nedvomno je Gabrijelčičeva v letih svoje odsotnosti mnogo pridobila in se zato danes močno uveljavlja kot ena prvih igralk mladega tržaškega slovenskega gledališča. Po oblikovanju in doživljanju svoje vloge jo je danes šteti med najboljše igralske oblikovalke Grudnovke. Še mnogo več pa bo pomenila ta vloga za igralski razvoj Gabrijelčičeve. To rafinirano osebo, eno najmočnejših v komediji, je oblikovala skladno s Cankarjevimi pripombami in jo začrtala s premišljeno igro, ki jo je podčrtavala na nekaterih mestih z dokaj fino ostrino, ustrezajočo posameznim prizorom. Posebno je nosila komedijsko dogajanje v II. dejanju, kjer je že v prvem prizoru pokazala razumsko nadmočnost igrane osebe nad Grudnom, igro stopnjevala v prizoru s Ščuko in jo po živčnem pričakovanju dovedla do kočljivega snidenja z Gornikom. Grudnovka je morda ena najtežjih vlog v komediji. Četudi jo je oblikoval Cankar iz mesa in krvi, bo ostala še vedno sanjska podoba žene, ki jih je bilo ob rojstvu komedije na Slovenskem v resničnem življenju prav malo ali pa nič. Tem bolj privablja zato danes naše igralke za odrsko oblikovanje. Gabrijelčičeva nam jo je zaigrala doživljeno, v izbrani zunanjščini, z glasom, ki ji je danes mnogo bolj kultiviran, oblikovan, skratka zrelejši.

Gornika je igral Jožko Lukež, simpatični mladi talent tržaškega Slovenskega gledališča. Odrska podoba, ki jo je ustvaril, ustreza težki in okorni flegmatični osebi, kakor jo zahteva Cankar, in je po svojem izrazu velika napoved za razvoj tega mladega igralca. Igral jo je z naravno zadrego mladega podeželskega plemiča, ki si kljub temu žna najti svojo pot iz intrig v široki svet. Opozoriti je na igralčev simpatični organ, nedvomno mu bo še mnogo v pomoč ob drugih izraznih sredstvih, ki z njimi mladi igralec že danes, dasi včasih še nekam pritajeno, razpolaga.

Gostovanje obeh igralcev je uspešen dokaz resnega umetniškega stremljenja mladega igralskega osebja tržaškega Slovenskega gledališča.

V imenu ljubljanskega gledališča je slavljenko pozdravil z nagovorom ravnatelj Drame Slavko Jan, v imenu Društva dramskih igralcev Lujo Drenovec in končno eden tržaških tovarišev. Ostali so zagrnili slavljenko v kupe rož.

Za jubilej slavljenke je izdala Uprava tržaškega gledališča posebno jubilejno številko »Gledališkega lista«, ki letošnjo sezono žal ni izhajal. V tej številki priobčuje Bartol portretno skico Gabrijelčičeve kot igralke, Slavko Jan razčlenjuje komedijo »Za narodov blagor«, uredništvo pa je prispevalo članček o Slavku Janu kot režiserju in v sodelovanju z Dušanom Skedlom seznam vlog, ki jih je dozdaj Gabrijelčičeva igrala. To važno zgodovinsko gradivo zaključuje Budalov pregled o uprizoritvah Cankarjevih dram v Trstu in slike zadnjih uprizoritev tržaškega gledališča.

J. T.

Ekonomsko ozadje Schumanovega načrta

Leto dni je preteklo, odkar je francoski zunanji minister Schuman stopil pred svetovno javnost s svojim predlogom o združitvi zahodnoevropske industrije jekla, ki so ga nato zunanji ministri Francije, Zahodne Nemčije, Italije, Belgije, Luksemburga in Nizozemske podpisali po 11-mesečnem natančnem preučevanju.

Organizacijska oblika tega načrta temelji predvsem na enotnih cenah jekla, premoga in železne rude, na skupnem vodstvu in usmerjenju celotne železarske industrije držav članic na temelju enakopravnosti ter na enotnem nastopanju tako na evropskem kakor tudi na svetovnem tržišču. V tem smislu je sestavljena teoretična zasnova načrta, ki je bil sedaj predložen v odobritev še parlamentom držav članic. Po dokončani odobritvi bo Schumanov načrt postal stvarnost in pomemben faktor v evropski jeklarski industriji.

Nobena evropska država ni v proizvodnji jekla in železa popolnoma samostojna. Ako ima dovolj premoga za koksiranje, ji primanjkuje železne rude; ako je bogata železnih rud, je delno ali popolnoma odvisna od uvoza koksa; ako ima razvito železarsko industrijo, pa mora uvažati tako rudo kakor koks.

Že večkrat so skušale posamezne države najti izhod iz takšne odvisnosti, vendar se to nobeni ni posrečilo. Težnja, zgraditi nacionalno samostojno jeklarsko industrijo, se je po vojni še povečala. Ker igrajo v gospodarstvu težke industrije cene surovin in stroški prevoza precejšnjo vlogo, si skuša vsaka država zagotoviti najcenejše surovine in po najbližji poti. Prevoz surovin, železne rude, koksa in starega železa prek mej posameznih držav, in razdalje, ki jih je pri tem treba premagati, so bili prvi vzroki, ki so ustvarili zamisel o sodelovanju evropskih industrijskih držav v proizvodnji železa in jekla ter s tem tudi neposredno povezanega premoga. Organizacijska oblika tega sodelovanja se je izkristalizirala v predlogih, ki jih je predstavnikom Belgije, Luksemburga, Italije, Zahodne Nemčije in Nizozemske na skupnem sestanku razložil zunanji minister francoske vlade Robert Schuman.

Od povabljenih držav se konference ni udeležila Anglija, ki se ima za dovolj močno, da ohrani popolno samostojnost svoje jeklarske industrije na podlagi lastnih surovinskih baz in tržišč tako v svojih dominionih kakor tudi doma.

Iz strukture železarske industrije posameznih držav članic vidimo, da lahko vse pričakujejo od tega sodelovanja večje ali manjše koristi.

Nemčija, največji evropski izdelovalec železa in jekla pred drugo svetovno vojno (1.482 milijonov ton jekla in 1.265 milijonov ton železa na mesec), je zgradila svojo težko industrijo na velikih zalogah dobrega premoga za koksiranje v Porurju. Nemške rezerve premoga so znane kot največje v Evropi in jih cenijo na 224 milijard ton; od tega lahko porabijo za pridobivanje koksa 148 milijard.

Od nemškega koksa je bila odvisna vsa železarska industrija sosednih držav. Nizko povojno pridobivanje premoga v Zahodni Nemčiji je ohromilo pridelovanje jekla ne samo v Porurju, temveč tudi v Franciji, Belgiji in Luksemburgu. Vendar pa je naglo naraščanje proizvodnje premoga v zadnjih letih to razliko zabrisalo in se stanje polagoma normalizira.

Toda nemška jeklarska industrija ni bila nikdar popolnoma neodvisna od uvoza tuje železne rude. Tudi ko je bila Lorraine še del Nemčije, so rurske jeklarne uvažale velike količine visokokakovostne rude iz Švedske. Pred vojno so zadostili z uvozom dve tretjini nemških potreb. Med vojno so zaradi pomanjkanja deviz razširili pridobivanje manjvrednih rud na Saškem, katere pa ustrezajo le Bessemerjevemu procesu, ki ga v normalnih časih uporablja manj kakor polovica nemških jeklarn. Lani je Nemčija uvozila 4,3 milijona ton železne rude, od tega 2,3 milijona iz Švedske, vendar pa nemške potrebe še stalno rastejo.

Tudi Belgija in Luksemburg sta po vojni močna kupca švedske železne rude. Osnova belgijske jeklarske industrije so premogovni skladi pri Charleroiju in Liègeju. Čeprav uvaža Belgija koks iz Nemčije, njene zaloge še dolgo ne bodo izčrpane. Tudi Belgija trpi pomanjkanje železne rude, ki jo je dobila največ v Lorraini, vendar pa je povojno pomanjkanje koksa prisililo Belgijo, da je pričela uvažati visokokakovostno rudo iz Švedske in iz Francije.

Položaj Luksemburga je drugačen. Železarsko industrijo so zgradili na velikih nahajališčih železne rude v Lorraini, koks pa uvažajo iz Porurja. V zadnjem času pa so pričeli kupovati kakovostno rudo iz Švedske.

Italija, ki je tudi podpisala Schumanov načrt, bo sedaj v mnogo ugodnejšem položaju, kajti njeni železarski industriji, ki mora uvažati ves koks in 90 % železne rude, bosta tako zagotovljena koks iz Porurja in ruda iz Francoske severne Afrike. Izdelovanje jekla nameravajo povečati od 2 milijonov ton v lanskem letu na 3 milijone ton v letu 1953. Poleg rude je Italija v lanskem letu uvozila 750.000 ton starega železa, premog pa je v glavnem uvažala iz Nemčije. Poljske in Velike Britanije, v zadnjem času pa ga kupuje tudi v Združenih državah. Skušala pa bo zmanjšati porabo koksa s povečanim pridobivanjem električne energije in njeno uporabo v jeklarski industriji.

Francija je sedaj v obdobju največjega razvoja svoje jeklarske industrije, ki morda ne bo dosegla stopnje, začrtane v Monnetovem načrtu, vendar bo francosko izdelovanje jekla doseglo skupaj s Posaarjem 14,8 milijonov ton v letu 1953. Francoske zaloge rude zadoščajo za takšen razmah izdelovanja, kljub temu pa bodo poleg lorrainske rude uvažali še rudo iz severne Afrike. Količine rude iz Lorraine zadoščajo tudi za potrebe Belgije in Luksemburga. Kar se tiče premoga, pa je Francija dosti na slabšem in mora uvažati več kakor polovico koksa, ki ga potrebuje za svoje izdelovanje. Zato so pričeli sedaj v Franciji z obsežnimi poizkusi koksiranja manjvrednih vrst premoga.

Tudi Nizozemska ima razvito jeklarsko industrijo, uvažati pa mora vso železno rudo. Iz naslednje tabele je razvidno, kakšne količine premoga in železne rude morajo uvažati posamezne članice Schumanovega načrta:

v odstotkih	Francija s Posaarjem	Zah. Nemčija	Belgija	Italija	Nizozemska	Luksemburg
žel. ruda	0	45	100	90	100	50
koks	50	0	25	100	0	100

Kakor vidimo, bo bodoča ekonomska povezava koristila vsem članicam Schumanovega načrta. Znatne ugodnosti bo pri tem imela Francija, ki se bo le na ta način uveljavljala na trgu. Kajti visoki izdelovalni stroški francoske jeklarske industrije, predvsem zaradi zastarelih rudnikov, niso dali Franciji priložnosti za uspešno konkurenco.

Nemčija računa, da bo s pristopom k temu načrtu lahko popolnoma razvila zmogljivost svojega izdelovanja jekla, katerega je dosedaj omejeval rurski statut. Hkrati pa bo imela pri tem precejšnje posebne dobičke, ker so izdelovalni stroški nemških jeklarn znatno nižji od francoskih ter ostalih članic in bodo tako bodoče enotne cene jekla na evropskem trgu ugodne za Nemčijo. Hkrati mislijo, da bo z enakopravnostjo v tej zvezi Nemčija polagoma pridobila tudi svoje politične pravice in da ne bodo gledali nanjo kot na premaganca, temveč bodo videli v njej sebi enakega partnerja. Italija bo tako rešila svojo industrijo propadanja, hkrati pa bo lahko pošiljala svoje delavce na delo v Francijo, kjer je sedaj povpraševanje po rudarjih.

Pridobivanje rude in premoga v državah Schumanovega načrta:

	Francija	Belgija	Zah. Nemčija	Italija	Nizozemska	Luksemburg
prem.	4.646	2.333	9.585	0.797	0.928	—
Posaarje	1.114					
ž. ruda	2.707	0.004	1.000	0.053	—	0.378

V milijonih ton mesečno) dec. 1950

V razvoju evropske težke industrije ni težko dognati glavne črte delitve interesov med posameznimi državami. Gre za dežele, ki premog izvažajo in za države, ki so uvozniki premoga. To se posebno opaža pri različnih cenah premoga, in bo ravno eden od smotrov Schumanovega načrta, da izenači cene. Druga delitev pa obstoji, čeprav ne tako jasno, med industrializiranimi državami in državami, ki skušajo zgraditi jeklarsko industrijo kljub neugodnemu položaju glede pridobivanja osnovnih surovin.

Te države so sedaj našle povoljno usmeritev v Schumanovem načrtu in bodo s koordinacijo v izdelovanju jekla, pridobivanju premoga in železne rude skušale izboljšati in povečati svoje izdelovanje.

Kakšne uspehe ali neuspehe bo rodilo to sodelovanje, bomo videli na nadaljnji razvojni poti Schumanovega načrta.

—er.

Od jutri naprej prosta prodaja mleka in mesa *v Ljubljani*

V zvezi z odpravo obvezne oddaje mleka in mesa se začne v Ljubljani dne 10. maja prosta prodaja teh živil. Ker utegnejo spremljati to spremembo vsaj prehodno nekatere nevšečnosti, je sklicalo včeraj mestno poverjeništvo za trgovino in preskrbo konferenco predsednikov vseh ljubljanskih potrošniških svetov pri mlekarnah in mesnicah, da bi se pogovorili o vsem, kar je potrebno.

KAKO BO SEDAJ Z MLEKOM?

Obvezna oddaja mleka je šepala že dokaj časa. Zato je prihajala v Ljubljano že nekaj tednov komaj tretjina potrebnih količin mleka. Kljub kartam so dobili potrošniki zelo malo mleka ali celo nič. Sedaj, ko je prodaja mleka prosta, ne more nihče kmeta siliti, da mu proda toliko in toliko mleka po tej in tej ceni. Zato je podjetje »Mleko« že pred dnevi poslalo v razne okraje svoje ljudi, da utrdijo odkupno mrežo podjetja. Dejansko kupujejo ti ljudje mleko od kmetov že nekaj dni po prosti ceni, ki se giblje od 18—25 dinarjev za liter. Upoštevajoč to različno ceno in prevozne stroške, bo stal 1 liter mleka od jutri dalje v ljubljanskih mlekarnah zaenkrat 25 din. Gotovo pa je, da pri tej ceni ne bo ostalo. Z odpravo obveznega odkupa se bo zelo povečala ponudba mleka na prostem trgu in tako je tudi neupravičena bojazen, da bi dotok mleka v Ljubljano padel. Nasprotno. Po vseh znakih sodeč se bo v mesecu ali dveh enkrat, morda celo dvakrat in za še več povečal. Kako je bilo na primer v Beogradu? V mesecu februarju so izpolnjevali tamkajšnji kmetje obvezno oddajo mleka tako slabo, da ga je bilo komaj za desetino tistih ljudi, ki so bili nanj upravičeni. To se pravi, da je zagotovljena preskrba z mlekom praktično že takrat prenehala. Zato so jo 1. marca tudi odpravili. Takrat je doseglo mleko na prostem trgu do 90 din za 1 liter. In kako je danes? Mleka je dovolj, cena pa je padla že na 30—35 din.

Po nekaterih terenih se potrošniki boje, da bodo prejemale sedaj njihove mlekarne manj mleka in da bo prišlo morda do nepravilne delitve. Tudi ta strah je odveč. Vse mleko, ki bo prihajalo v mesto, bo razvažalo podjetje »Mleko« po mlekarnah v količinah, ki ustrezajo številu že davno znanih odjemalcev. Kakor se bo večala skupna količina mleka za vse mesto, tako se bo večal tudi delež, ki odpade po ključu (število odjemalcev) na posamezno mlekarno.

Vprašanje, koliko mleka bo kdo prejel, je ob prosti prodaji mleka pravzaprav nekoliko neaktualno. Pred vojno je bilo pač tako, da ga je lahko dobil vsakdo toliko, kolikor ga je lahko plačal. Seveda sedaj ne bo čisto tako, vendar predstavlja poleg bonov, ki jih prejmejo potrošniki najkasneje do 12. t. m. tudi denar, ki ga kdo ima, mejo pri kupovanju mleka. Dojenček ima n. pr. 60 bonov. Če stane mleko 25 din, plača zanj potrošnik, ki ima bone, 5 din in toliko bonov. Ali: za dojenčka dobi mati v tem primeru na njegove bone 12 l mleka na mesec. Gotovo bo za nakup mleka dodatno uporabila tudi lastne bone, na katere bi sicer kupila meso, če mesa ne bo toliko, da bi porabila zanj vse svoje bone. Sicer pa novi boni za nakup živil ob koncu meseca ne zapadejo. Vse to bo tedaj stvar preudarka in računa. Ob tem je treba vsekakor omeniti tudi pomoč CARE (mleko v prahu), ki nam bo uspešno pomagala čez prehodno dobo. Aprila je znašala ta pomoč samo za Ljubljano 55.000 kg ali 550.000 litrov mleka. Maja in junija pa bo ta pomoč še večja.

Čeprav je prodaja mleka od jutri dalje prosta in načelno ni mogoče nikomur kratiti pravice, da si ga kupi za denar ali bone, je treba vendarle toplo pozdraviti sklep konference, da moramo vsaj v prehodnem času, dokler se dotok mleka ne poveča, na vsak način zagotoviti mleko dojenčkom, otrokom, bolnikom in starčkom. Zato bodo prodajale mlekarne mleko tri ure od časa, ko dospe v prodajalno, samo tem nekdanjim upravičencem. Šele potem bo lahko kupil mleko kdorkoli; z denarjem ali boni.

Reči je treba še to, da bodo plačevali ljubljanski potrošniki mleko po 6 din tudi še po 10. maju, če morda takrat vsi še ne bodo imeli bonov za nakup po ceni z 80%nim popustom.

IN KAKO BO Z MESOM?

Ker ni pri preskrbi z mesom nobenih utemeljenih razlogov za neko prioriteto, se uveljavi prosta prodaja mesa z 10. majem takoj v celoti. Ljudem se ni treba bati nobenih »repov«, kajti po potrebi, t. j. po dotoku mesa v mesto se bo povečalo število mesnic, tako, da bo vsakdo prišel na vrsto, ne da bi se, kakor pogosto doslej, nastavljal ure in ure. Res pa je, da mesa prve mesece proste prodaje verjetno ne bo preveč. Če se bo kmetu zdelo pametno, bo živino prodal, če ne, jo bo obdržal na posestvu in uredil, da bo godna za prodajo. To bo presodil najbolje on sam in tako se bomo izognili vsem napakam, ki jih je v škodo nas vseh pogosto povzročil obvezni odkup (zakol mlade plemenske ali celo breje živine ter krav mlekaric, odtod manj mleka in gnoja itd.). Na to, da velja za kmeta obvezna oddaja mesa še do 1. julija v višini 40% njegove celotne letošnje letne obveznosti, moramo gledati namreč le kot na ukrep, ki naj nam sedaj, ko je stanje glede tega dokaj težko, pomaga »na oni breg«. Prav zato tudi še ne moremo kaj več govoriti o ceni mesa. Verjetno bo še nekaj časa ostala ta cena pri sedanjih 140 din, lahko pa se tudi zgodi, da pade ali gre navzgor. To bo zaviselo od splošnega razvoja prostega odkupa prihodnje mesece.

Prekmurci za kulturni dom v Trstu

Čim so se pojavile v časopisih vesti o zbiranju pomoči tržaškim Slovencem za zidavo slovenskega kulturnega doma v Trstu, so tudi v mnogih prekmurskih vaseh začeli kmetje zbirati denar. Med prvimi so bili kmetje v Lipovcih. Njim so sledili pripadniki madžarske manjšine v obmejni vasi Domanjševci, ki so že prve dni zbrali blizu 5000 din, nato kmetje v Melincih in drugod. Zadnje dni, odkar so prevzele zbiranje pomoči frontne organizacije, pa prihajajo iz vasi vse bolj pogosta poročila o lepih zneskih, ki jih prekmurski kmetje prispevajo za dom v Trstu.

Med sindikalnimi podružnicami v Murski Soboti so bili prvi prosvetni delavci, od katerih je vsak plačal po 100 din, med podjetji pa okrajno gradbeno podjetje, ki je prispevalo 50.000 din. Zelo lepo se je izkazala igralska družina državnega posestva v Rakičanu, ki je odstopila čisti dobiček prve predstave, t. j. 6000 din za kulturni dom v Trstu. **H.**

Zborovanje Mednarodne turistične unije

Včeraj dopoldne so se člani izvršilnega odbora Mednarodne turistične unije ustavili v Splitu, kjer so si ogledali zgodovinske zanimivosti, opoldne pa so nadaljevali s parnikom »Sinj« potovanje proti Dubrovniku, kamor so prispeli ob 23. uri. Med vožnjo od Splita do Dubrovnika so komisije Mednarodne turistične unije pripravile osnutke sklepov, ki jih bo sprejel izvršilni odbor ob zaključku svojega zasedanja v Dubrovniku.

Ljudska univerza v Novem mestu prireja književni večer

Izven rednega sporeda bo priredila Ljudska univerza v Novem mestu v četrtek zvečer (10. maja) književni večer Društva slovenskih književnikov. Sodelovali bodo z uvodno besedo Josip Vidmar, s prozo France Bevk in Janez Potrč, s poezijo: Pavel Golia, Mile Klopčič in Matej Bor. Za ta književni večer šestih najvidnejših predstavnikov naše književnosti je v Novem mestu veliko zanimanje. Večer bo v domu ljudske prosvete ob 8 zvečer. (r)

Iz Vevč so gostovali v Ločah

V nedeljo je bila v Ločah slavnostna podelitev spomenic staršem in sorodnikom padlih borcev. Kino-dvorana kulturnega doma je bila premajhna za zbrano množico ljudi. Sekretar Zveze borcev tov. Matevž Lubej se je med delitvijo spomenic v kratkih besedah spomnil borcev, ki so dali svoje življenje v borbi proti okupatorju.

Po končani podelitvi spomenic je nastopilo 53 članov kulturno umetniškega društva »Jože Mazovec« iz Vevč, ki so s spevoigro »Večer na vasi« pripravili Ločanom tri ure razvedrila. Ker so iz Vevč gostovali že lansko leto, so vprašali Ločane, odkod jim letos tako čedno urejen kulturni dom in kino dvorana, se je mladina pohvalila, da je to do sedaj njen največji delež, ki ga je prispevala na čast desete obletnice Osvobodilne fronte. **I. S.**

Vtisi iz Mokronoga

Nedavno me je pot po daljšem času pripeljala v Mokronog. Bil je mrzel in deževen dan in sem upal, da bom na postaji dobil kak voz ali pa celo avtobus, ki bi me popeljal v 3 km oddaljeni trg. Toda na žalost nisem opazil prav nobenega prevoznega sredstva in nikomur izmed potnikov ni kazalo drugega kakor vzeti pot pod noge. Trg sam nudi kaj klavrn pogled; četudi je že 6 let po vojni, vendar še povsod kaže številne ruševine. Le redki posamezniki so tu in tam popravili ruševine in zakrpali posamezne hiše. Tudi zadružni dom so sezidali, vendar pa zidarskih del niso končali. Takole v surovem stanju stoji dom sredi trga kaj klavrno in daje Mokronogu puščoben videz. Nad trgom na hribčku kažejo rebra razvaline nekdaj ljubkega gradu. Prav tako tudi tovarna usnja. Za olepšanje trga bi bilo treba čimprej nekaj storiti. Za to bi morali poskrbeti odgovorni ljudje in prebivalci sami ter spet vzpostaviti avtobusno zvezo s kolodvorom, kakor je bila nekdaj. **P. J.**

PRED DNEVOM LETALSTVA
Prvi let

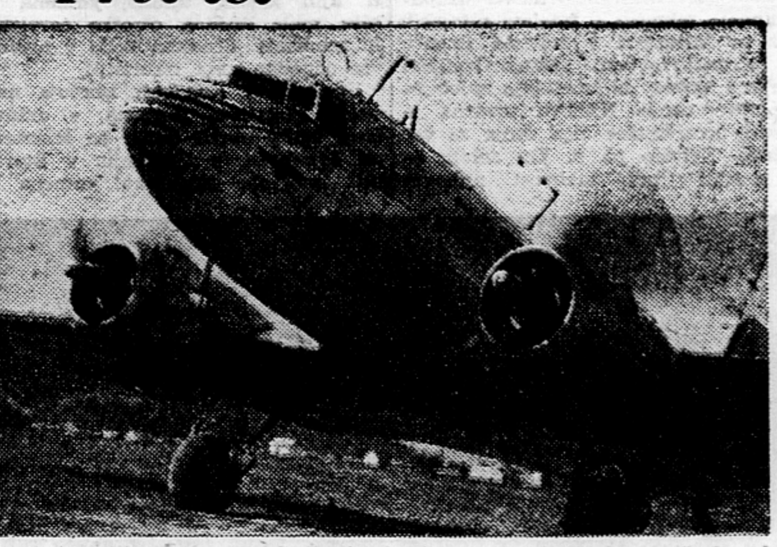

Cenetova velika želja, zaradi katere nekaj noči pred naborom ni mogel spati, se je izpolnila — v letalstvu bo odslužil svoj vojaški rok.

Zadnji dnevi doma so hitro minili. Ko je posijalo toplo spomladansko sonce, so se za Cenetom zaprla vrata velike vojašnice. Sedaj pa ni šlo vse tako, kakor si je popreje zamišljal. Kakšen letalec! Vsak dan puška na rami, vaje itd. To ni bilo prav nič podobnega pilotskemu življenju. Letalo je videl samo od daleč na letališču ali pa visoko na nebu. Že je začel misliti o tem, da so ga nalagali. Toliko veselja, sedaj pa čisto navaden vojak! Ko je pisal domov, ni niti črhnil o letalstvu. Mati ga je že večkrat v pismu vprašala, kako se počuti, kadar leti z letalom in mu svetovala, naj ne leti preveč visoko. Toda Cene je v svojih pismih o letalstvu še nadalje molčal.

Končno so bile vaje z orožjem končane. Cene je bil prvič določen za stražarja na letališču. Takrat je šele videl od blizu »železno ptico«. Zelo se ji je čudil, bila je mnogo večja, kakor si jo je zamišljal. Kmalu nato pa je bil sprejet v letalsko enoto, v kateri so začeli s strojnim tečajem. Z odprtimi usti je poslušal učitelja, ki jim je govoril o prvih poskusih letenja. Cene se je pridno učil. V prostem času pa se je vedno sukal okoli letal, se razgovarjal z mehaniki, itd. Uspeh ni izostal. Tečaj je opravil z odličnim uspehom.

Po končanem tečaju so mu zaupali stroj, katerega je odslej negoval in ga pripravljal za letenje. Bil je zelo srečen. Dela pa se je lotil z veliko ljubeznijo. Stroj je čistil in ga pregledoval po vsakem letu. Pilotu je bil mali in okreten fant, ki je pridno delal na njegovem letalu, silno všeč. Zato mu je ob neki priložnosti, ko je že v drugič brisal nevidne kapljice olja in prah na krilih, obljubil: »Če boš še nadalje tako priden, kot si bil doslej, te vzamem nekoč s seboj na letenje.« Cenetove oči so se zabliskale od veselja, saj to je ono, kar si že tako dolgo in tako močno želi.

Ko je prišel težko pričakovani dan, je pilot njegov raport, da je letalo pripravljeno za let, skoraj preslišal. Ni mu odgovoril — dobro —, kot je bila njegova navada, ampak mu je naročil, naj se takoj pripravi za let. Toda Cene ni več slišal zadnjih besed. Kar mimogrede si je zapenjal gumbe na mastni mehanikarski obleki in pohitel v kabino izza pilota, ki ga je še opominjal, naj se dobro priveže. Silno brnenje letalskega stroja je zbudilo Ceneta iz sanj. Vse doslej ni mogel verjeti, da bo res letel. Šele ko je videl, da zemlja vse hitreje beži izpod letala in da kolesa niso več na zemlji, se je zavedel, da se je njegova velika želja uresničila. Cene je ves čas gledal na zemljo, kjer so hiše in ljudje postajali vse manjši. Ko mu je pilot dal znak, da bo začel z akrobacijami, se je letalo že strmo vzpelo. Cene je začel iskati zemljo, toda pod seboj je videl le nebo. Čudno? Trenutek pozneje je že občutil, kako se letalo strmo spušča proti zemlji. To se je še nekajkrat ponovilo. Ko je letalo zopet mirno »plavalo« in je bila zemlja »pod nogami«, mu je pilot pojasnil, da je napravil nekaj »lopingov«. Cenetu je bilo prav prijetno vrteti se med nebom in zemljo. Bilo mu je le žal, da to ne traja bolj dolgo. Letalo se je namreč začelo spuščati proti zemlji. Brž ko st· pristala, so Ceneta obkolili njegovi tovariši, ki so hudomušno iskali v letalu »sledove vsebine jedilnega lista«. Toda teh ni bilo nikjer. Videli so samo široko nasmejanega Ceneta, ko se je medtem zmagoslavno izkobacal iz kabine.

Nekaj dni pozneje je Cenetova mati dobila pismo, v katerem ji sin na dolgo in široko opisuje svoj prvi let. To je bil praznik za vso družino! **J. L.**

Odkup vrbovih šib

Šibe negojenih vrb odkupujejo kmetijske zadruge po ceni 8 din za kg za zeleno vrbo, 55 din za kg za belo olupljeno vrbo. Za oddajo nad 500 kg zelene vrbe in nad 150 kg bele olupljene vrbe so določene posebne premije v materialu, ki jih nabiralci prejmejo pri kmetijskih zadrugah. Podrobnejša navodila so prejela poverjeništva za kmetijstvo OLO od Glavne uprave za kmetijstvo. Upoštevajte ugodne pogoje in pospešite nabiranje. Ne zamudite ugodne prilike, ki traja samo še ta mesec!

Pred odpremo blaga naj kmetijske zadruge obvestijo o zalogi in količini vrbovega šibja »Dom«, Ljubljana, ki bo dal potrebna navodila za odpošiljatev.

Trgovsko izvozno podjetje za domačo in umetno obrt »Dom«, Ljubljana, Mestni trg 24.

1273-n

Določene so prodajne cene za odpadke

Sortiranje odpadkov

Zvezno ministrstvo za finance je v začetku maja objavilo nove cene odpadnim predmetom, po katerih bodo odslej podjetja za zbiranje odpadkov dobavljala le-te industrijskim podjetjem, in sicer papir po ceni od 7 do 6 din kg, gumijaste odpadke od 7 do 5 din, kosti po 3.5 din kg, staro železo in odlitke od 2 do 10 din kg, baker po 20 din kg, aluminij 10 din kg itd.

Zbiranje odpadkov: papirja, cunj, železa in drugih kovinskih predmetov, pa porcelanastih črepinj, kosti, gumija in najraznovrstnejših stvari je ena izmed sila važnih gospodarskih delavnosti. Pod odpadki razumemo pravzaprav še uporabne industrijske surovine, ki jih lahko s pridom uporabijo naše tovarne. Po osvoboditvi je bilo v Sloveniji zbranih že 126 milijonov kg ali 12.600 vagonov odpadnih surovin in za posameznike nerabnih potrošnih predmetov. Odpadne predmete ne zbiramo le pri nas. Zbirajo jih celo v najbolj naprednih industrijskih državah. V Londonu so dobile gospodinje posebne zaboje z napisom, ki jih opozarja, naj vanje odvržejo vse, kar ne morejo več porabiti. Na sploh je v Angliji skorajda najbolje organizirano zbiranje odpadkov.

V Sloveniji je najbolj delavno in najbolje organizirano republiško podjetje »Odpad«, ki ima svoje podružnice v Mariboru, Celju, Ljubljani, Kranju, Postojni in Novem mestu. Razen tega deluje še 23 okrajnih podjetij za zbiranje odpadkov. Odpadke zbirajo množične organizacije, šole, tereni in posamezniki, vendarle ne s takšnim uspehom kakor »Odpad«. Lani je podjetje »Odpad«, ki je obenem trgovsko in industrijsko podjetje zbralo 91% v Sloveniji zbranih odpadkov, okrajna podjetja pa so zbrala komaj 9% odpadkov. Izmed številnih ljubljanskih terenov so pri zbiranju odpadkov zares delavni največ trije. Zato bi se tako v Ljubljani, kakor tudi drugje po Sloveniji dalo zbrati še mnogo odpadnih predmetov za industrijo.

Prve češnje na Goriškem

Prve češnje iz okolice Šempetra so prinesli na prvomajsko proslavo v Solkanu. Tudi kmetje iz Vogerskega so jih prinesli okrajnemu odkupnemu podjetju »Rastlina« že manjše količine in terjali zanje po 80 din za kg. Večjo količino pa jih bo dalo državno posestvo »Nova Gorica«, ki je sklenilo pogodbo s podjetjem za okrog 1000 kg za izvoz. Z obiranjem bodo začeli že danes in bo odpremljena prva vagonska pošiljka že sredi tega tedna. Te dni bodo dobili češnje tudi potrošniki na domačem trgu. Hladni zračni tokovi namreč niso prizadeli tega področja, ki je odprt toplim vetrovom od juga. Bolj so bili oškodovani sadjarji v nižjih Brdih in nekaterih delih Vipavske, kjer je povprečno oškodovanih okoli 30% najbolj zgodnjih češenj. Na splošno pa se obeta dobra letina in tudi ostalo pečkasto in koščičasto sadje dobro kaže.

Češnje bodo odkupovale splošne kmetijske zadruge in jih tudi prodajale samostojno ne kot komisionarji odkupnim podjetjem. Odkupno podjetje »Rastlina« sklepa z njimi pogodbe. To podjetje je poskrbelo za potrebno embalažo, katero so izdelali v zimskih mesecih in jo imajo razmeščeno po terenu v 20 krajih. Prvovrstno blago bodo izvažali v Nemčijo, Avstrijo, Švico, London in Stockholm. Za bolj oddaljene kraje v inozemstvu bodo odpremljali češnje z letali in posebnimi vagoni s hladilnimi napravami. **J. P.**

Prvo sadje in zelenjava na koprskem trgu

Prve češnje v Koprščini so že dozorele. Vendarle pa jih je na trg prišlo šele malo, ker je letošnja sezona obiranja zapoznela. Po 15. maju bodo začeli z glavnim obiranjem in takrat bo v Koprščini dovolj prvega sadeža tudi na trgu. Poleg prvih češenj so pripeljali na trg tudi rdeče jagode, ki jih goje v večjih množinah vrtnarji in zadružniki iz Sv. Lucije, Portoroža in Strunjana. Odkupno podjetje »Fructus« v Kopru je prejelo tudi prvo večjo količino graha. Čeprav bo letošnji pridelek zgodnjega graha pozen, se pa zaradi tega obeta boljša letina, h kateri je precej pripomogel izdaten dež.

DNEVNE VESTI

KOLEDAR

Sreda, 9. maja: Dan zmage.
Četrtek, 10. maja: Izidor, Antonin.

SPOMINSKI DNEVI

9. V. 1805. — Umrl nemški pesnik Friedrich Schiller.
9. V. 1870. — Umrl angleški pisatelj Charles Dickens.
9. V. 1945. — Osvobojena Ljubljana — praznik zmage.

Naročnike in čitatelje »Tovariša« obvešča uprava, da znaša mesečna naročnina te naše ilustrirane revije od 1. maja dalje 48 din, posamezni izvodi pa so po 18. din. Vsem naročnikom se naročnina, ki jo imajo že plačano, všteje od 1. maja dalje in naj blagovolijo razliko doplačati. »Tovariša« naročite pri upravi v Ljubljani, Šelenburgova ul. 5.

Glavna uprava za kmetijstvo LRS sporoča, da je popoldanska in nedeljska dežurna služba uprave od 13. maja dalje v Ljubljani — Vilharjeva cesta 33 (pritličje) telefon štev. 52-14, 52-15.

Razstava Društva slovenskih upodabljajočih umetnikov v Moderni galeriji je odprta vsak dan od 9. do 19. ure. Dijaške skupine imajo popust 5 din za osebo. 1289-n

Zveza borcev rajona Šiška-Bežigrad bo v nedeljo 13. maja ob 10. dopoldne odkrila na vogalu Celovške in Litostrojske ceste spomenik padlim borcem in žrtvam fašističnega terorja rajona II. Zbirališče terenskih organizacij Zveze borcev in množičnih organizacij ter svojcev padlih žrtev bo pred samim spomenikom med pol deseto in deseto uro. K obilni udeležbi vabi odbor.

Vsi bivši borci in oficirji III. SNOUB Ivana Gradnika se naprošajo, da pošljejo svoje naslove do 1. junija na Glavni odbor Zveze borcev NOV, Ljubljana, Erjavčeva 16. 1286-n

SKUD Nova Zarja (gostinci) ima vsak četrtek ob 20. ples v menzi MLO na Miklošičevi cesti. Igrajo Ritmiki. Buffet. 1280-n

Ekonomija MLZ LRS v Sevnici razpolaga z raznovrstnimi sadikami vrtnin. Naročila je poslati na gornji naslov. 1285

Prepikirane sadike paradižnika najboljših vrst dobite na ekonomiji hotela Union v Vnanjih goricah. Večja naročila sprejema ekonomat hotela Union, Ljubljana. 1288-n

GLEDALIŠČE

DRAMA LJUBLJANA

Četrtek, 10., ob 14.30: Pucova: Operacija. Zaključena predstava za sindikalno podružnico šole za učence v gospodarstvu.
Ob 20: Krleža: Vučjak. Zaključena predstava za sindikat Železniške direkcije.
Petek, 11., ob 20: Jonson: Volpone. Zaključena predstava za LŠM univerze.

OPERA

Sobota 12., ob 20.: **M. Polič: Deseti brat.** Abonma red A.

NARODNO GLEDALIŠČE V MARIBORU

Četrtek, 10. maja ob 20: **M. Pucova »Operacija«** — Red ŽIS.
Petek, 11. maja ob 20: **J. Massenet »Manon«** — Red LMS-1.
Sobota, 12 maja ob 20: **L. Delibes »Coppelia«** — Izven.
Nedelja, 13. maja ob 10. **D. Gorinšek:** »Rdeča kapica« — Za šole in izven.
Ob 20: G. Verdi: »Traviata« — Izven.

KONCERTI

Breda Strniševa, absolventka klavirskega odseka Srednje glasbene šole iz razreda prof. Antona Ravnika, bo imela svoj klavirski večer drevi ob 20. v veliki filharmonični dvorani. Obsežen spored navaja poleg dveh Scarlattijevih in Beethovnove sonate v cis-molu krajše skladbe Pahorja, Chopina, Smetane, Skrjabina in Liszta. Vstopnice po 20 din, dijaške po 10 din v Knjigarni muzikalij.

VIII. koncert v abonmaju bo v četrtek 10. maja ob 20.15 v Unionu. Dirigira **Samo Hubad,** solist je Jelka Stanič-Krekova. Spored: Lipovšek: Druga suita za godalni orkester, Brahms: Koncert za violino in orkester, Čajkovski: IV. simfonija. Vstopnice v Knjigarni muzikalij.

Repriza simfoničnega koncerta pod vodstvom dirigenta Sama Hubada s solistko Jelko Stanič-Krekovo bo v petek 11. maja ob 20.15 v Filharmoniji. Vstopnice v Knjigarni muzikalij. 1283-n

Ponovitev Premrlove kantate Sveti Jožef za soliste, zbor in orkester bo drevi ob 20. v Stolnici. 1204-n

KINO

LJUBLJANA — UNION: amer. barvani film: »Škotska kri«. Kratki film: Razstava OF. Oton Župančič. Predstave ob 15., 17., 19. in 21. — SLOGA: ameriški film: »Draga Ruth«. Kratki film: Obzornik 52/D. Predstave ob 15., 17., 19. in 21. — MOSKVA: amer. film: »Maščevanje rdeče čarovnice«. Kratki film: Filmske novosti 15. Predstave ob 16.15, 18.15 in 20.15. — TIVOLI: amer. film: »Škotska kri«. Kratki film: Na Sutjeski. Predstava ob 20. — TRIGLAV: angleški film: »Brata«. Filmske novosti 5. Predstavi ob 18. in 20. — ŠIŠKA: angl. film »Skrivnost sobe 19«. Kratki film: Pod svobodnim nebom. Predstavi ob 18. in 20. — VEVČE: poljski film: »Obmejna ulica«. Tednik.

PREDAVANJA

Opozarjamo vse zdravstvene delavce, da bo v četrtek, 10. maja predaval univ. prof. dr. Stanko Gogala o pedagogiki v sindikalni dvorani Sveta za ljudsko zdravstvo in socialno skrbstvo, Sv. Petra cesta 2. Vabljeni zlasti zdravniki in medicinci! Oddelek za zdravstveno prosveto.

Biološka sekcija prirodoslovnega društva bo priredila v četrtek 10. maja ob 17. predavanje v balkonski dvorani Univerze. Predava profesor univerze, akademik dr. Jovan Hadži o XIII. zoološkem kongresu v Parizu. Vstop prost. Vabljeni vsi, ki jih zanimajo problemi moderne biologije. 1287-n

Danes ob 19.30 bo v dvorani društva ekonomistov v Gregorčičevi ulici 23 tov. Ado Podbregar predaval »O mednarodnih tržiščih tobaka« in podal zanimive slike iz lastnega potovanja po inozemstvu. Vabimo k udeležbi. 1279-n

Centralna ljudska univerza. Petek 11. maja ob 20. predava univ. profesor dr. Ilešič Svetozar. Naslov predavanja je **Potovanje po zahodni Virginiji.** Predavanje spremlja ameriški barvani film: **Zahodna Virginija. Vrši se v predavalnici fizikalnega instituta (vhod iz Gosposke ulice). Vabljeni.**

OBVESTILA

Obveščamo tuje državljane, ki imajo prebivališče na teritoriju LR Slovenije ter so vložili prošnje za stalno bivanje v FLRJ, da jim bodo poverjeništva za notranje zadeve OLO, MLO, pri katerih so vložili prošnje, izdala nove osebne izkaznice. Izkaznice se bodo izdajale od 14. do 22. maja. S seboj naj prinesejo 3 fotografije (format 3 krat 3), kolikor jih niso predložili že ob vložitvi prošnje. — Iz pisarne ministrstva za notranje zadeve LRS.

PRESKRBA

DELITEV ŽIVIL ZA MESEC MAJ 1951.

Poverjeništvo za trgovino in preskrbo MLO v Ljubljani obvešča potrošnike mesta Ljubljane, da si lahko nabavijo na živilske nakaznice za mesec maj in nakaznice za mleko za II. tromesečje t. l. sledeča živila:

Kavini nadomestki:

R-1a jam, R-1a, R-1b, R-š, R-2a, R-1, RS-1, R-2, RS-2, R-3, RS-3, SO-1, SO-2, PO po 250 gr na odr. rep. dopol. preskrbe štev 5 — maj.

D-1, D-2, D-3, po 250 gr na odrezek za »Kakao — 1«, maj.

Fižol:

R-1a jam, R-1a, R-1b, R-š, R-2a, R-1, RS-1, R-2, RS-2, R-3, RS-3 po 1000 gr na odrezek rep. dopol. preskrbe štev. 6 — maj.

SO-1, SO-2, PO po 500 gr na odrezek rep. dop. preskrbe štev. 8 — maj. D-1, D-2, D-3 po 500 gr na odrezek za »Kakao — 1« — maj.

Opozarjamo razdeljevalce, da se dele na odrezek »Kakao 1« kavini nadomestki in fižol. Kavini nadomestki in fižol so razpisani na odrezek za kakao vsled tega, ker so vsi odrezki republiške dopolnilne preskrbe že izrabljeni in ker se kakavini proizvodi za mesec maj ne bodo delili.

Džem:

D-1, D 2, D-3, po 1200 gr (2 dozi a 600 gr, ali 4 doze a 300 gr, ali 1 dozo a 1150 gr, ali 1 dozo a 950 gr in 1 dozo a 300 gr) na odrezek rep. dopol. preskrbe štev. 5 — maj.

Ovseni kosmiči:

D-1 po 400 gr na levo polovico glave živilske nakaznice za mesec maj.

Riž:

D-1 po 500 gr na odr. rep. dopol. preskrbe štev. 4 — maj. D-2 po 250 gr na odr. rep. dopol. preskrbe štev. 4 — maj. Doječe po 250 gr na odr. rep. dopol. preskrbe štev. 24 — maj. Noseče po 500 gr na odrezek štev. 750 nakaznice za mleko april—junij.

Keksi:

Skupina od 0—2 let po 200 gr na odr. št. 155 nakaznice za mleko april—junij. Skupina od 2—7 let po 200 gr na odr. št. 255 nakaznice za mleko april—junij. Skupina od 7—14 let po 250 gr na odr. št. 355 nakaznice za mleko april—junij.

Sadni sirup:

Skupina od 2—7 let po 1 steklenico na odr. št. 250 nakaznice za mleko april—junij.

Sadni sirup si lahko nabavijo tudi potrošniki, ki niso prejeli sadnega kompota razpisanega v mesecu aprilu in sicer: skupina od 0—2 let na odr. št. 154, skupina od 7—14 let na odr. št. 352.

Kavine nadomestke, fižol in džem dele vse prodajalne racioniranih živil, vsa ostala živila pa sledeče prodajalne: Florjanska ulica 22, Frančiškanska ulica 10, Galjevica 9a, Karlovška 19, Kongresni trg 2, Miklošičeva cesta 34, Resljeva 3, Tyrševa cesta 38, Vodnikov trg 2 in 5, Albanska 20, Celovška cesta 34, 85, 144, 248, Černetova 26, Einspilerjeva 20, Stožice 175, Št. Vid 20, Tyrševa cesta 47c, 82, Vodnikova 181, Mala vas 37, Šmartinska cesta 14, 107, Litijska cesta 37, Hrušica, Bezenškova 22, Opekarska cesta 31, Rožna dolina cesta V/2, Gajeva 5, Gradišče 3, Napoleonov trg 3, Tržaška cesta 8, 79, Cerkvena ulica 21, Gerbičeva 3, Viška ulica 29, Kozarje 96, Tyrševa cesta 31, Gosposvetska cesta 2, Rimska cesta 8, 24, Povšetova 71, Pokopališka 2, Poljanska cesta 73, Zaloška 15, 101, in poslovalnice v Polju.

Navedeno blago razen ovsenih kosmičev in sadnega sirupa dele tudi industrijski magazini.

ŠOLSTVO

TEČAJI, KI JIH RAZPISUJE SVET ZA PROSVETO IN KULTURO PRI VLADI LRS, V ČASU POLETNEGA ODMORA

I. Tečaji za poglobitev strokovnega znanja.

1. V juliju enotedenski tečaj za stalne in honorarne predavatelje nekaterih predmetov strojne stroke na srednjih strokovnih šolah (pedagoški in strokovni program). Tečaj bo v Ljubljani.

2. V juliju enotedenski tečaj za stalne in honorarne predavatelje strokovnih predmetov v nižjih strokovnih šolah (kovinske, lesne in oblačilne stroke) — pedagoški in strokovni program. (V Ljubljani ali v Mariboru.)

3. V juliju tritedenski tečaj za instruktorje praktičnega dela v šolskih delavnicah industrijskih šol. (V Mariboru.)

4. V juliju enotedenski tečaj za predavatelje knjigovodstva na ekonomskih srednjih šolah. (V Ljubljani.)

5. V juliju tritedenski tečaji za vse učne predmete gimnazij in za splošne predmete nižjih in srednjih strokovnih šol. Tečaji bodo v Ljubljani, Mariboru in Celju. Namenjeni bodo vsem predavateljem, ki poučujejo predmete, za katere nimajo potrebne kvalifikacije, kakor tudi predmetnim učiteljem, ki želijo poglobiti svoje znanje.

6. V juliju štirinajstdnevni pedagoški tečaj za pedagoško osebje vzgajališč (V Višnji gori).

7. V juliju od 3. do 31. tečaj za telesno vzgojo za učitelje tečajnike, ki so že opravili diplomski izpit. V avgustu za drugo skupino.

8. V juliju (od 17. do 31.) tečaj za telesno vzgojo za učitelje, ki so dovršili učiteljišče. Od 3. do 17. avgusta za drugo skupino.

9. V avgustu (od 6. do 18.) tečaj za učitelje predvojaške vzgoje.

10. Tečaj za učitelje kmetijsko-gospodarskih šol.

11. Tečaj za učiteljice kmetijsko-gospodarskih šol.

12. Tečaj za filozofe.

II. Za dosego kvalifikacije.

1. V juliju 2 tečaja pri Srednji vzgojiteljski šoli v Ljubljani za vzgojiteljice predšolskih otrok (glej Objave štev. 3 z dne 5. januarja 1951).

2. Dvomesečni tečaji za vzgojitelje v domovih nižjih strokovnih šol za pripravo na predhodni del diplomskega izpita.

3. V juliju dopolnilni tečaj za predhodne izpite učiteljev-tečajnikov v Kranju.

4. V juliju dopolnilni tečaj za diplomske izpite učiteljev-tečajnikov v Celju.

Prijave za tečaje bo sprejemal Svet za prosveto in kulturo pri vladi LRS samo do 15. maja 1951, ker mora planirati prenočišča in predavalnice v skladu s počitniškimi kolonijami.

Republiški odbor Zveze učiteljev in profesorjev pa bo organiziral pedagoško-politični tečaje v Celju, Mariboru, Tolminu in Ljubljani med 2. in 8. julijem. Ti tečaji bodo še posebej razpisani.

Svet za prosveto in kulturo pri vladi LRS. 1425-a

MALI OGLASI

PRODAM belo mornarsko oblekco za 8—10-letnega dečka. Fani Potočnik, Rožna dolina c. VII. št. 9. Ogled od 3. do 6. popoldne. 2767

KOPALNA OBLEKA nova, volnena, naprodaj. Poizve se v ogl. odd. 2758

SVILO, češko, rožasto, 4 m, prodam. Naslov v ogl. odd. Ogled od 11. do 13. 2759

ZAMENJAM veliko sončno sobo s souporabo kuhinje, kopalnice in vseh pritiklin za enosobno stanovanje, najraje Št. Vid ali periferija. Pismene ponudbe na ogl. odd. pod »Suho«. 2755

URADNICA išče opremljeno sobo. Ponudbe na ogl. odd. pod »Mirna«. 2753

VRTNE STOLE in mize (zaklopne), dobro ohranjene, prodam. Ogledati: Delkin, Jesenkova ul. 4, pritličje. 2752

FRIZERKO verzirano, z večletno prakso in brivskega pomočnika takoj sprejme salon Franc Podržaj, Ljubljana, Sv. Jakoba trg 9. 2750

BIRMANSKO OBLEKO, temnomodro, novo, za 8-letnega fanta, ugodno prodam. Naslov v ogl. odd. 2749

SAMEC išče opremljeno ali prazno sobo, po možnosti s posebnim vhodom za takoj ali kasneje. Za protiuslugo se oddolžim ter plačam po želji. Naslov v ogl. odd. 2748

USNJENO temnorjavo aktovko sem izgubila od Resljeve ceste do kolodvora ali v tramvaju do Most. Za nagrado vrniti: Koporc, Resljeva 23. 2742

PROSIM tovariša, kateremu je bila izročena torbica v vlaku 22. aprila, da jo vrne, ker sem revna. 2741

VEČJE ŠTEVILO delovne sile, moške ali ženske, sprejme v maju tovarna elektromateriala »Elma«, Črnuče. Zglasiti se v upravi od 8. do 12. ure. 2727

PREKLICUJEM veljavnost izgubljene sindikalne knjižice na ime Minka Barlič, izdane od Ministrstva za kmetijstvo. 2740

ZAMENJAM enostanovanjsko hišo z velikim vrtom, za podobno bodisi na Štajerskem ali Gorenjskem. — Viktor Černivec Vir 90, p. Dob, Domžale. 2738

SNAŽILKO za popoldanske ure išče Zdravstveni dom Št. Vid nad Ljubljano. Javiti se v dopoldanskih urah. 2736

NA POTI NA GRAD po Rebri 30. apr. je bil izgubljen otroški čeveljček. — Vrniti za nagrado na naslov v ogl. odd. 2734

MARIJA MREVLJE, Alešovčeva 16, preklicujem, kar sem žaljivega izjavila o Alojziji in Ignaciju Mrevlje in se jima zahvaljujem, da me nista tožila. 2733

PLINSKI KUHALNIK na dva grelca prodam, istotam karnisa, dolga 2.35 m. Naslov v ogl. odd. 2730

FRIZERSKA POMOČNICA z večletno prakso išče zaposlitve. Po možnosti družinsko stanovanje. Ostalo po dogovoru. Naslov v ogl. odd. 2729

IZVEŽBANA v vsem pisarniškem delu iščem službe za takoj. Ponudbe na ogl. odd. pod »Vestna-pridna«. 2728

PRODAM 1½ m³ suhih hrastovih desk v Ljubljani. Naslov v ogl. odd. 2707

ZAMENJAM sončno dvosobno stanovanje s kopalnico in pritiklinami na zelo ugodnem mestu v Beogradu za podobno v Ljubljani. Naslov v ogl. odd. 2651

BELO svileno obleko za birmo prodam. Mira Skabar, Kolodvorska ulica 26, lokal. 2773

LEVI OTROŠKI COPATEK z debelim gumijastim podplatom je bil izgubljen pred nekaj dnevi na poti od Sv. Petra ceste do Tivolija. Najditelj naj ga za nagrado vrne na naslov: Kosec, Resljeva cesta 1-II. 2772

PRODAM dobro ohranjen emajliran štedilnik. Karlovška cesta 6, dvorišče. 2768

UMRLI

V ponedeljek 7. t. m. je umrla naša predobra sestra in teta **IVANA VELCL.** Pogreb bo v sredo 9 maja ob 15. uri v Kranju. — Jančar, Petkovšek, Šenekovič, Kocbek in ostalo žalujoče sorodstvo. 1451-a

Sporočam žalostno vest, da je po težki bolezni preminula naša srčno dobra žena in mati **ANTONIJA PALME** roj. Jeretina. Pogreb bo iz hiše žalosti na Igu 9. maja ob 16. na tukajšnje pokopališče. Žalujoči ostali. — Ig, 8. V. 1951.

Po težki bolezni nas je v 85 letu za vedno zapustila naša draga stara mama, teta **TILKA TRAMŠEK** roj. Pušnik. Pogreb je bil 8 maja ob 16. na vaškem pokopališču v Črešnjevcu. Žalujoča vnuka: Magda in Klemi Aljančič in ostalo sorodstvo.— Celje 7. maja 1951.

Umrl je naš ljubi mož, oče in brat FRANC CVEK, drž. upokojenec. Pogreb dragega pokojnika bo v četrtek, 10. maja ob 14.30 iz Žal kapelice sv. Nikolaja. — Cvekovi, Ljubljana.

V globoki žalosti javljamo tužno vest, da nas je po dolgem in mučnem trpljenju zapustil naš ljubljeni mož, oče, brat, svak in tast **FRANC ŠVIGELJ - GREGORIČEK.** K večnemu počitku ga spremimo 10. maja ob 16. na domače pokopališče. Žalujoči: Ana - žena; sinovi; hčerke, sestri, zetje in sinahe; svaki in svakinje. — Borovnica, 8. maja 1951.

Med konjiškimi usnjarji

Kakor kamniški in vrhniški usnjarji nimajo tekmeca v izdelavi svinjskih kož in šoštanjski v izdelavi likanca in podplatov, tako uživajo konjiški usnjarji sloves, da izdelujejo najboljše kromovo usnje. Njihova tovarna je glavni proizvajalec tega usnja za vso državo. Krivico pa bi jim delali, če bi zatajili tudi kakovost njihovih iz njih izdelali, tesnila, jermena za biče, male listnice, otroške čeveljčke in sandalete. Sčasoma bodo v tovarni vse odpadke sami izkoristili.

Usnjarna v Konjicah izdeluje največja pogonska jermena v državi. Naši veliki obrati kakor so železarne na Jesenicah, v Guštanju, v Storah itd. dobivajo pogonska jermena iz

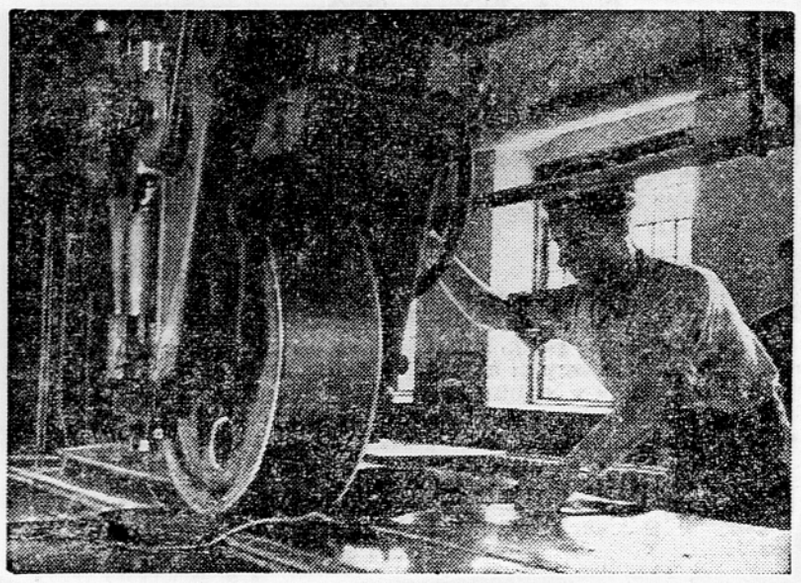

Stroj za glajenje usnja v šoštanjski usnjarni. Tak stroj pritiska s težo od 30 do 50 ton

podplatov in predvsem jermenskih kruponov.

Če hodiš po starih in novih obratih konjiške usnjarne, se z usnjarji pogovarjaš o vsakdanjem delu in težavah, zveš mimogrede veliko novega. V njihovem vsakdanjem delu in razvoju, v boju za proizvodnjo in izpolnjevanje norm, v prizadevanjih za napredek podjetja in v iskanju novih delovnih postopkov, odkrivaš korak za korakom velik razvoj. Novi objekti so zrasli skoraj bi dejali nekako ilegalno, mimo kartotek birokratov, ki bi jih sicer ovirali v preskrbi z gradbenim materialom, z delovno silo in jih gnjavili s stokratnimi registracijami načrtov in vsega drugega potrebnega in nepotrebnega. Ob velikem prizadevanju celotnega kolektiva doživlja obrat velike spremembe. Nedavno so uvedli strojno glajenje kravin. Njihova remontna delavnica je izdelala stroj, odpadlo je ročno delo in nekaj delavcev so lahko razporedili drugim.

Ker dobivajo tovarne iz drugih republik tudi kože s slabim poškodovanim licem so začeli tem kožam brusati lice, s čimer kakovost usnja znatno izboljšajo. Za izboljšanje sortimenta režejo vse slabe, nagrbančene in razrezane vratove, ki bi prišli sicer v slabšo vrsto, jih pod stiskalnicami stiskajo in tamponirajo. Začeli so izdelovati tako imenovani dulboks (ki ne propušča vode) za tovarno čevljev v Zireh, ki svoje izdelke tudi izvaža. Podjetje je izdelalo dulboks v modri in beli barvi za ženske gojzerje. Izdelujejo tudi posebno vrsto usnja v vseh modnih barvah za čevlje tipa mokasin, ki jih že izdelujeta tovarni »Triglav« v Tržiču in »Obutev« v Kranju.

Sedaj grade novo dodelavnico za kromovo usnje, v kateri bodo moderne sušilnice izdelane v lastni remontni delavnici. Tovarna pripravlja nov laboratorij, da ji bo mogoče analizirati ves dobavljeni material ter kontrolirati in izboljšati proizvodni proces. Tudi preizkušnja novih postopkov strojenja bo omogočena v novem tehnološkem laboratoriju, ki ga že grade. Podjetje bo še ta mseec začelo izdelovati »nubuk« usnje z brušenim licem.

V usnjarstvu je sortiranje vse, zatrjujejo stari in izkušeni usnjarji. S pravilnim sortiranjem dosežeš vse, kar hočeš, le potrebne surovine moraš imeti. Če pa tu pretiravaš z varčevanjem pri delovni sili in pomožnih surovinah, ne boš žel uspeha. V inozemskih tovarnah s staro tradicijo znajo delati iz slabih kož dobro usnje, pri nas pa ne smemo zaradi pretiranega varčevanja delati iz dobrih kož slabo usnje! Koži moramo dati to, kar potrebuje, pa bo kakovostna. Tako zatrjujejo usnjarji od lužilnice do oddelka, kjer se usnje dokončno izdela.

V tovarni so začeli izdelovati posebne podplate in notranjike za žirovske čevlje. Nedavno je delavski svet sklenil: Nobenega odpadka več iz tovarne! Samo v jermenarni je šlo do 30 % usnja v odpadke. Poslej bodo

novi obrat ne pove dosti. To je za konjiško usnjarno Litostroj v malem. Pred letom dni so začeli. Nekaj strojev, stružnic, vrtalnih in rezkalnih strojev, dobljenih na račun reparacij, je bilo treba popraviti. Danes v tej delavnici izdelujejo nove stroje in sestavne dele za posamezne stroje. Remont konjiške usnjarne je danes edino podjetje v državi, ki dela stroje za naše usnjarne. Za usnjarsko stroko nismo uvozili že od leta 1948 nobenega novega stroja. Že danes izdeluje konjiška remontna delavnica predmete, ki smo jih doslej uvažali, kakor nože za struganje, menjalnike za redukcijo obratov od motorja do strojilnega soda. V remontu nastajajo iz starih po temeljiti obnovi tako rekoč novi stroji; za cepljenje kož, za valjanje usnja, konstrukcije za strojilne in lužilne sode, stroji za naravnavanje in natezanje jermenov itd. Delavnica izdeluje rezervne dele za posamezne stroje, ki smo jih doslej uvažali. Danes se še bori zaradi pomanjkanja materiala in delovne sile, ki je nima niti polovice tega, kolikor bi je potrebovala. Če bi imeli dovolj delovne sile za drugo in tretjo izmeno, bi lahko delali stroje za usnjarske obrate v vsej državi. Konjiški remont je živ primer velike prizadevnosti v boju za napredek, v boju proti tehnični zaostalosti in za gospodarsko osamosvojitev. Z novimi domačimi izdelki prihrani ta delavnica državi velike izdatke v devizah, saj stane samo en cepilni stroj 600.000 do 700.000 deviznih dinarjev.

Zaradi dveh stvari so se pritoževali konjiški usnjarji. Zaradi slabe hrane v menzi in zaradi nesorazmernih plač v primerjavi z drugimi strokami. Spričo dobrega gospodarjenja Margoča na vzorni ekonomiji, ki obsega 5 ha njiv, travnikov, sadovnjakov in vino-

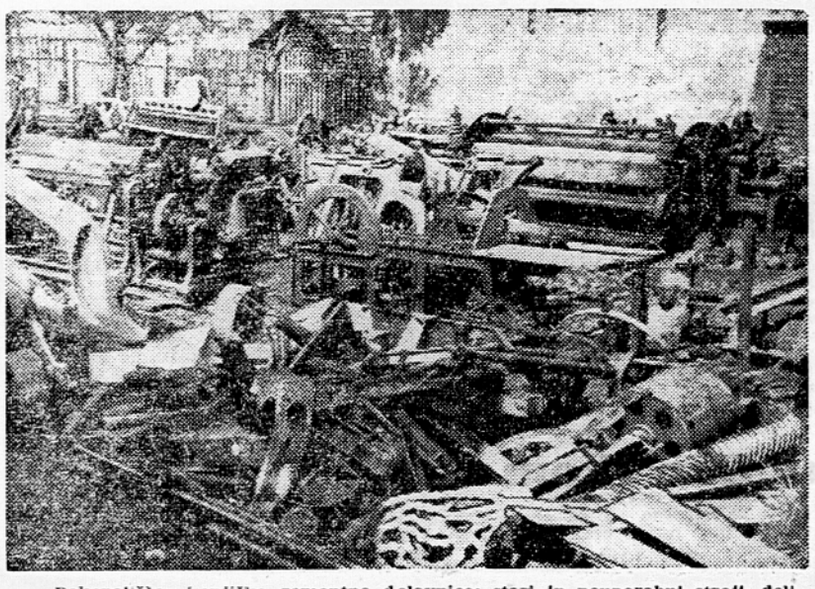

»Pokopališče« konjiške remontne delavnice: stari in neuporabni stroji, deli strojev, cevi, pločevina, železo, jek lo itd. Za strokovnjake v remontu so ti ostanki potreben material za izdelovanje novih strojev in raznih nadomestnih delov, potrebnih za obnovo strojev

grade, bi morala dajati menza boljšo hrano. Kakšen paradoks ustvarjajo birokrati, nam pokaže prav zgled usnjarjev. Vrgli so jih glede preskrbe v II. skupino. Usnjarji pri težkem delu so na slabšem kakor n. pr. izdelovalci harmonik in orglic v Domžalah, ki so jih uvrstili med kovinarje.

vili konjiški usnjarji izkop sami s prostovoljnim delom. Novi kotel bo v obratovanju nadomestil stare in izrabljene lokomobile.

Najlepši uspeh konjiških usnjarjev pa je v zadnjem času vsekakor njihov novi obrat — velika remontna delavnica, ki jo z veliko izkušenostjo vodi Valter Kolarič. Beseda »remont« za Konjic. Za železarno v Smederevu so izdelali 55 m dolg, 1 m širok in 1000 kilogramov težak pogonski jermen. Usnjarna bo veliko pridobila, ko bo začel obratovati nov parni kotel za kurjavo in pogon celotnega obrata. Montaža kotla za 14 ton pare na uro je velik uspeh kolektiva. Pri tem se je kot strokovnjak zlasti izkazal inž. Verzelj. Za novo kotlarnico so opra-

Jugoslovanski nogometaši v Angliji

V ponedeljek so prispeli v London nogometaši Crvene zvezde in Partizana, ki bodo skupno z zagrebškim Dinamom sodelovali na britanskem nogometnem festivalu. Naše nogometaše so sprejeli na postaji predstavniki klubov, s katerimi bodo igrali, dalje novinarji in člani jugoslovanskega veleposlaništva v Londonu. Igralci Crvene zvezde so odpotovali še isti večer v Blackpool, igralci Partizana pa v Hull. Moštvo zagrebškega Dinama bo prispelo v London danes popoldne.

Naša vodilna moštva bodo odigrala v Angliji po tri tekme z najbolj znanimi klubi I., II. in III profesionalne lige. Proti Crveni zvezdi bodo igrali Preston, Manchester United in Sunderland, proti Partizanu Middlesbrough, Hull City in Bradford, proti Dinamu pa Fulham, Birmingham in Bristol City.

Najmočnejše nasprotnike bo imela Crvena zvezda. Ta se bo danes srečala z novim članom I. lige Prestonom. To moštvo sestavljajo zelo dobri igralci. V napadu, ki je boljši del moštva, se odlikuje državni reprezentant Finey na desnem krilu. Preston je dosegel redek uspeh. V istem letu je osvojil državno prvenstvo in zmagal pri tekmovanju za pokal. Drugi nasprotnik Crvene zvezde je Manchester United, s katerim se bo sestala v soboto 12. maja. Moštvo je zasedlo drugo mesto pri letošnjem prvenstvu I. lige. Temu klubu je to uspelo štirikrat v zadnjih petih letih. Manchester je bil po vojni enkrat tudi zmagovalec v tekmovanju za pokal. Sunderland je tretji nasprotnik Crvene zvezde. Doslej je šestkrat osvojil prvenstvo Anglije in stalno tekmuje v prvi ligi. Glavna njegova sila je srednji napadalec Ford.

Partizan bo igral danes proti Hull City, ki je član II. lige. Njegov trener in napadalec Arter je najboljši strelec v II. ligi. Najmočnejši nasprotnik Partizana bo Middlesbrough. Ta klub je bil v letošnji sezoni stalno med vodilnimi moštvi I. lige. Sele pred koncem prvenstva je Middlesbrough prepustil drugo mesto klubu Manchester United, zadaj pa sta ga pustili tudi Blackpool in New Castle, ki sta imela boljši finish. Najboljši igralec v moštvu je Manion, ki je večkrat uspešno igral v državni reprezentanci. Manion je odličen tehnik in dober graditelj igre. Zadnji nasprotnik Partizana je član III. lige Bradford.

Dinamo bo igral prvo tekmo v četrtek v Londonu proti Fulhamu, članu I. lige in enemu izmed vodilnih londonskih klubov. Za to tekmo je veliko zanimanje v športnih krogih britanske prestolnice. Večina listov prinaša naslove o igri Dinama in njegovih mednarodnih uspehih, poudarjajoč zlasti zmagi nad reprezentancama Avstrije in Švice. Časopis »Star« prinaša obširno poročilo o načinu igre Dinama in njegovih uspehih ter poudarja, da bo imel Fulham eno najtežjih tekem proti tujim moštvom. Časopis nadalje misli, da bo imelo domače moštvo največ težav z »orjaškim« Horvatom, ki je lani novembra uspešno zadrževal napad angleške državne reprezentance pri srečanju Jugoslavija : Anglija. Ostala dva nasprotnika Dinama sta Birmingham, član II. lige, ki je letos prispel v polfinale pokala, in Bristol City, član III. lige.

Tudi atleti so povabljeni

V petek 11. maja bodo odpotovali v Anglijo atleti Pecelj, Sabolovič in Otenheimer, ki bodo nastopili na raznih atletskih prireditvah, organiziranih v okviru britanskega festivala. Prvo tekmovanje bo v Londonu 12 in 14. maja, nato bo tekmovanje 15. maja v Sheffieldu, 19 maja v Glasgowu in 26. maja v Liverpoolu. Glede na to, da bodo na teh tekmovanjih sodelovali poleg znanih angleških atletov tudi najboljši atleti ZDA, Belgije in Francije, lahko pričakujemo, da bodo v nekaterih disciplinah doseženi izvrstni rezultati.

Boksarji na evropskem prvenstvu

Jugoslovanska boksarska reprezentanca bo odpotovala 11. maja v Milano, kjer bo sodelovala na amaterskem evropskem prvenstvu od 14. do 19. maja. Pod vodstvom Radivoja Markoviča bodo odpotovali v Milano tile boksarji:

mušja kategorija: Stevan **Paljič**; bantam: **Radenov**; peresna: **Lekovič**; lahka: **Bulat**; polwelter: **Sovljanski**; welter: **Golič**; polsrednja: **König**. V srednji, polteški in težki kategoriji Jugoslavija ne bo imela predstavnikov. Evropsko prvenstvo se bo začelo 14. maja ob 15. na stadionu »Vigorelli« v Milanu. Slovesna otvoritev prvenstva bo isti dan ob 23.

Pred pričetkom prvenstva bo trojica naših sodnikov opravila 13. maja v Milanu izpit za naziv mednarodnega sodnika. Boksarska zveza Jugoslavije je prijavila Nikolo Adamoviča in Radojka Mladenoviča iz Beograda ter Josipa Nagyja iz Zagreba. Eden od njih bo sodil na evropskem prvenstvu. Razen tega bo 12. maja izredni kongres mednarodne boksarske zveze. Jugoslavijo bosta zastopala člana izvršnega odbora Boško Stanišič (Beograd) in Vladimir Pušenjak (Ljubljana). Med prvenstvom bo zasedala mednarodna zdravniška komisija. Naš predstavnik v tej komisiji bo dr. Vojin Smodlaka.

Najboljši telovadci pojdejo v Florenco

V Florenci bo od 18. maja do 3. junija mednarodno tekmovanje v telovadbi za neuradno svetovno prvenstvo. To bo največja prireditev te vrste po lanskem svetovnem prvenstvu v Baslu, kjer je bila naša moška reprezentanca peta, ženska reprezentanca pa četrta. Poleg Italije so se prijavile še Argentina, Belgija, Brazilija, Danska, Jugoslavija, Anglija, Luxemburg, Malta, Mehika, Norveška, Portugalska, Finska, Francija, Holandska, Švedska in Švica. Največ tujih ekip bo sodelovalo v športni telovadbi za moške od 26. do 28. maja in za ženske od 31. maja do 2. junija. Zadnji dan bo tekmovanje v akademijskih sestavah. Lani v Baslu so Jugoslovanke v tej disciplini zavzele drugo mesto.

Naši reprezentanti se že pripravljajo več tednov. Doslej sta bili dve tekmovanji, po katerih so sestavili moško in žensko vrsto. Na izbirnem tekmovanju 29. aprila v Zagrebu so bili določeni za našo moško reprezentanco: Josip Kujundžič, Friderik Natlačen, Boltižar, Anton Kropivšek, Edo Madjar, Ivica Jelič in Karel Janeš. Izbirno tekmovanje za sestavo ženske reprezentance je bilo 6. maja v Beogradu. Določene so bile naslednje tekmovalke: Vida Gerbec, Tanja Žutič, Marica Ivandekič, Anka Drinič, Dragana Djordjevič in Ruža Vojsk. Moška vrsta bo trenirala skupno od 13. do 21. maja, ženske pa od 21. do 28. maja. Hkrati s tekmovanjem bo v Florenci od 28. do 30. maja kongres mednarodne telovadne federacije.

Smučarji bodo še tekmovali

Kakor smo izvedeli na Smučarski zvezi Slovenije, letošnja sezona še ne bo tako kmalu končana.

V nedeljo 13. t. m. bo veleslalom na Rožci, na katerem bodo nastopili najboljši jugoslovanski smučarji.

V nedeljo 20. maja bo na Vrtači blizu Celovca troboj med Celovcem, Tržičem in Ljubljano. Tržičani so že določili svojo reprezentanco, ki jo sestavljajo: Lukančevi Slavko, Matevž in Darinka, Krmelj Janko in Jože, Dornik in Štefe. Reprezentanca Ljubljane pa še ni sestavljena.

Naslednjo nedeljo bo veleslalom z mednarodno udeležbo na Zelenici. Na prireditvi, ki jo organizira smučarski klub Ljubelj iz Tržiča, bodo poleg naših najboljših smučarjev nastopili še Avstrijci, Italijani in Nemci, med tekmovalkami pa bomo poleg naših, avstrijskih in nemških smučark videli tudi dve ameriški tekmovalki.

Drobne zanimivosti

Košarkarke Crvene zvezde zmagale v Milanu. Ženska košarkarska ekipa Crvene zvezde je premagala milansko ekipo Pirelli 31:25.

Košarkarice Železničarja so v nedeljo zvečer na igrišču Ljuba Šercerja v Šiški odigrale prijateljsko tekmo z igralkami »3. maja« z Reke. To je bila obenem priprava Ljubljančank za pričetek zvezne lige, ki se bo pričela 27. maja. Zmagal je ljubljanski Železničar 42:10 (20:4).

Waterpolo tekma Italija : Jugoslavija, ki je bila določena za 22. avgusta v Rimu, je preložena na drugo polovico septembra.

Zagrebški igralci hokeja na travi gostovali v Avstriji. Moštvo zagrebškega »Jedinstva« v hokeju na travi je odigralo dve tekmi v Avstriji. V prvi tekmi je moštvo »Jedinstva« premagalo »WAC« z rezultatom 1:0 (1:0), tekmo proti klubu »Post« pa je »Jedinstvo« izgubilo 0:3 (0:1).

Na mladinskem nogometnem turnirju v Varaždinu je zmagala dunajska Austria, ki je dobila finalno tekmo z domačo Slobodo 7:1.

Jadralca Saradžič in Rein sta dosegla nov jugoslovanski rekord v višinskem letu. Povzpela sta se 4050 m nad višino, kjer sta bila odklopljena.

Pred tekmo Anglija : Argentina. V sredo 9. maja bo v Londonu meddržavna tekma med Anglijo in Argentino. Angleži bodo nastopili v drugačni postavi kakor pred 14 dnevi, ko so igrali s Škotsko. Po časopisnih vesteh bo enajstorica sestavljena takole: Williams, Ramsey, Eckersley, Wright, Taylor, Cokburn, Matthews, Mortensen, Milburn, Hassall, Finney.

Brazilsko nogometno moštvo Portugese je premagalo reprezentanco Ankare 4:1 (1:1).

NOVICE in zanimivosti z vsega sveta

Freske v kapeli Nikolaja V. Pri obnavljanju kapele papeža Nikolaja V. v vatikanskem muzeju so odkrili dobro ohranjene freske, ki jih je v XV. stoletju slikal znameniti italijanski slikar Berto Angelico.

Svetovna proizvodnja nafte. Zaradi velikega povpraševanja je svetovna proizvodnja nafte v februarju dosegla nov rekord, in sicer 11,381.000 sodov (7 sodov je 1 tona) dnevno. Strokovnjaki pravijo, da je zvišana proizvodnja predvsem posledica zvišane proizvodnje nafte v Perziji in Saudski Arabiji.

Sovjetske krave. Sovjetski časopis »Izvestja« je pretekli teden v posebni številki, namenjeni vzgojiteljem, grajal nekatere učne knjige, še posebej pa se je ustavil na nekaterih računskih nalogah, med katerimi je bila tudi tale: Kolikšna bi bila letna molža 100 krav, če dobimo od 60 krav 250 litrov mleka na mesec, od ostalih pa po 10 litrov mleka na dan? Kritik je poudaril, da so takšne računske naloge nedopustne: »60 sovjetskih krav namreč more in mora dati mnogo več kot 250 litrov mleka mesečno!

Plen italijanske policije. V marcu so karabinjerji zaplenili v raznih tajnih skladiščih naslednje količine orožja in municije: 1 top, 3 minomete, 5 trombonskih pušk, 50 strojnic, 60 lahkih strojnic, 1521 pušk, 516 pištol, 332.205 nabojev, 1050 kg eksplozivov, 3 radiooddajnike in 1610 signalnih svetilk.

Costarica je še vedno v vojnem stanju z Avstro-Ogrsko. Republika Costarica, ki je leta 1917 napovedala vojno Nemčiji in Avstro-Ogrski, je edina država na svetu, ki še do sedaj ni ratificirala versaillske pogodbe. Zato je Costarica še vedno v vojnem stanju z Nemčijo in Avstro-Ogrsko.

Turnir v Pyrmontu

Rezultati X. kola: Dr. Aitken — Gligorič prekinjeno v položaju, v katerem ima Gligorič upanje na zmago. Partija Unzicker — Matanović je bila prekinjena. V Njemčevičevi indijski otvoritvi je Matanović z lahkoto dosegel izenačenje, napravil pa je napako in prišel v težaven položaj. Unzicker je začel napadati z dvema kmetoma, ker mu je pa začelo primanjkovati časa, ni opazil najprimernejše poteze, ki bi mu omogočila zmago. Matanović ima pri prekinitvi zelo malo upanja na remi. Paoli — Pirc 0 : 1. Donner — Prins remi. De Mura — Pomar remi; Grob — Golombek prekinjena v izgubljeni poziciji za Groba; Kramer — Bogoljubov prekinjena v končnici, kjer ima Bogoljubov več upanja na zmago. Kübart je bil prost.

Stanje po X. kolu: Prins 7 in pol — bil je prost, Matanović 7 (2), Gligorič 7 (1), Unzicker 6 (1) bil je prost, Bogoljubov 5 in pol (1) Golombek 5 (1) bil je prost, Kramer 4 in pol (2) — bil je prost, Pirc in Grob po 4 in pol in eno prekinjeno partijo — oba sta bila prosta, Aitken 3 in pol (1) — bil je prost, Donner 3 — bil je prost, Paoli in De Mura po 2, Pomar in Kübart po 1 in pol — oba sta bila prosta.

Dopisna dvoboja s Francijo in Norveško

Te dni se bo začel šahovski dvoboj dopisnih reprezentanc Jugoslavije in Francije na 20 deskah, ki bo trajal dve leti. V dopisni reprezentanci Jugoslavije bodo štirje mojstri, 10 mojstrskih kandidatov in več igralcev različnih kategorij. Vrstni red jugoslovanskega moštva je naslednji: Djaja, Kozomara, Bidev, Božič, Pavlovič, Majstorovič, Trajkovič, Marič, Smederevac, Krivec, Carev, Popovič Markovič, Kažič, Djuraševič, Gajovič, Ludajič, Lazarevič, Mičič in Čodič. Kapetan našega moštva bo Trajkovič.

Na predlog norveške šahovske zveze se je te dni začel šahovski dvoboj med dopisnima reprezentancama Jugoslavije in Norveške. Dvoboj bo dvokrožen na 45 deskah. Kapetan našega moštva je mojster Sava Vukovič.

Kratke šahovske vesti

V Črnomlju je bil dvoboj igralcev domačega društva in Jugoslovanske armade, ki se je končal z zmago JA 30 in pol proti 29 in pol točke.

Pionirji Loške doline so v Starem trgu igrali brzoturnir, ki je imel 124 udeležencev. Zmagal je učenec I. razr. gimnazije Zigmund, za njim pa so se zvrstili Leskovšek, Kovač, Benčina in drugi.

Na brzoturnirju za prvenstvo Maribora je zmagal dr. Nemec, ki je obenem osvojil v trajno last prehodni pokal Elektrokovine.

Šahisti SKUD Janko Premrl-Vojko iz Nove Gorice so zmagali v dvoboju z igralci tehnikuma v Podbrdu 6:3.

Litijski šahovski klub je v proslavo 10-letnice OF priredil simultanko, ki jo je odigral mojstrski kandidat Slokan iz Ljubljane. Dobil je 21 partij in 6 remiziral, izgubil pa je igro proti najstarejšemu litijskemu šahistu Tinetu Juvanu.

Član SŠD Hrastnik Jože Kačič je igral simultanko proti 18 pionirjem in mladincem. 15 partij je dobil, 2 remiziral, izgubil pa z Muhovičem.

Na turnirju za prvenstvo Srbije v Zaječaru je zmagal Jovanović iz Čačka s 6 in pol točke od 9 možnih.

Ljudska tehnika

V Šoštanju bo v nedeljo letalski miting

Organizacije Ljudske tehnike v šoštanjskem okraju so letos pokazale lepe uspehe. Utrdile so se organizacijsko, posebno skrb pa so posvetile vzgoji kadrov. V okraju so štiri avtomobilske šole. Najlepše uspehe je doslej pokazala šola v Šmartnem ob Paki, kjer bodo tečajniki te dni opravili izpite, v Mozirju pa bodo izpiti konec meseca. Tudi šola v Šoštanju kaže zadovoljive uspehe, dočim so na rudniku Velenje lani zaključili šolo brez izpitov, letos pa še niso začeli s poukom, čeprav imajo največ možnosti za to.

Zelo uspešen je med drugimi Radioklub v Novi Štifti. Pretekli teden je 8 članov položilo A izpit. Zelo se zanimajo tudi za telegrafijo in so mladinci predvojaškega centra že tako izurjeni, da v eni minuti sprejmejo 50 do 60 znakov. V Velenju je skupina članov Radiokluba že opravila A izpite, druga skupina pa pride na vrsto prihodnje dni, nakar bodo najboljši mladinci začeli z B tečajem. Člani se urijo tudi v radiotelegrafiji.

V proslavo Dneva jugoslovanskega vojnega letalstva bo Aeroklub v Šoštanju v nedeljo 13. maja priredil velik letalski miting, na katerem bodo sodelovali modelarji, jadralni in motorni letalci ter padalci. V ponedeljek 21. maja bo Aeroklub priredil tudi manjšo razstavo ter predavanje o letalstvu in njegovi tehniki.

Radioamaterji v Laškem so se razgibali

Radioamaterji Laškega so po prevzemu kluba po novem odboru pokazali lepe uspehe. Končali so A tečaj, ki ga je obiskovalo 20 tečajnikov. Vsi so položili izpite in sicer 10 z odličnim, 8 s prav dobrim in 2 z dobrim uspehom. Ob tej priložnosti so tečajniki razstavili svoje izdelke. Prav dobro so si člani kluba uredili novo delavnico in učilnico, v kateri imajo zdaj največje in najlepše razvedrilo. Izboljšali so mestno ozvočenje, ki bo z novimi zvočniki še mnogo pridobilo. Za A in B tečaj, ki ju bodo v kratkem začeli, je veliko zanimanje.

Ureja uredniški odbor. Odg. urednik Sergej Vošnjak. Uredništvo in uprava, Ljubljana, Knafljeva ulica št. 5, telefon 55-22 do 55-26. Tiskarna »Slovenskega poročevalca« v Ljubljani. Poštnina plačana v gotovini

Ta odpoved trgovanja na drobno je v zvezi s posebnimi od cesarja Maksimilijana I. leta 1513 podeljenimi ugodnostmi za ljubljanske meščane, ki naj bi jim plemiči v obrti in trgovini ne hodili v zelje. Ta privilej apelira predvsem na plemiško dostojanstvo, ki naj bi se ne skrunilo z dobičkarskim pohlepom. Ker se zdi, da so se meščani, častniki in visoki uradniki, ki so bili z dekretom povzdignjeni v plemiški stan (Briefadel), še nadalje bavili s pridobitnimi posli, je dvorna resolucija od dne 19. marca 1568 odredila, da morajo tudi ti novopečeni plemiči pustiti vsako trgovanje in obrt, ker bi sicer izgubili svoje plemiške svoboščine.

Zaradi nejasnosti, kaj je treba razumeti pod pojmom meščanske obrti, so l. 1683 določili, da vse tisto, kar se na drobno prodaja (n. pr. vino na vrče, sukno na vatle, specerija i. p. na funte). Kranjski stanovski deželni zbor je tega leta (19. jun. 1683) sklenil, da ne sme noben duhovski ali svetni gospod točiti vino na vehi razen (kržanske) komende nemškega viteškega reda, ker ima ta svoja posestva v Ljubljani. Gostilničarji pa so se nasprotno zaobljubili, da ne bodo nakupovali tujega vina, dokler bo dovolj domačega na zalogi.

Meščani so se upravičeno branili izpodrivanja, saj plemstvo ni nosilo nobenih mestnih bremen, izrabljati so pa hoteli vse ugodnosti. Zato je notranjeavstrijska vlada l. 1692 prepovedala izvrševati obrt vsem plemiškim in neplemiškim osebam, ki nimajo meščanske pravice in ne nosijo mestnih bremen. Podeželski plemiči so skušali potem svoj vinski pridelek v Ljubljani stabernati na ta način, da so pod krinko svojih hišnikov odprli lastne vinotoče. Seveda so na magistratu prevaro spregledali. Kakor nekoč cesar Maks, tako se tudi Ljubljančani skličujejo na viteško čast, ki bo trpela, če bodo plemiči svoje dvorce in stanovanja spremenili v pivnice in se ukvarjali s pijanci; ob izgredih in pretepih — tako so jih strašili — bodo stražniki morali preiskovati in tudi ponoči vdirati v lokale, z izvrševanjem obrti pa bi morali plemiči prevzeti nase mestna bremena, med njimi tudi vojaško nastanitev, prijavljati bi morali vse svoje goste in dati cimentirati svoje posodje.

Cesarica Marija Terezija je o Velikem šmarnu l. 1744 nato znova potrdila, da sme v Ljubljani točiti vino alla minuta le tisti, kdor ima meščansko pravico. Nemeščani in plemiči tudi po svojih posrednikih niso smeli odpirati vinotočev. — Mislim, da je prav, da sem ob priliki prestopa Cojzovega očeta v plemiški družbeni red in ob njegovi resignaciji na drobno trgovino opozoril na zgornja, nekoč tako pereča vprašanja mestne uprave.

Prezir do meščanskega obrtnika je bil tako globok, da se plemiči pogosto svoje umazanije zavedali niso, misleč da imajo pred seboj svojega tlačanskega roba. Na posvetovanju o mestnem policijskem redu so ljubljanski občinski očetje l. 1618 dovolili, da je smel gostilničar rubiti zlasti plemiče, »ki neradi plačajo«, da je prišel do dolžne cehe.

Primer pretiranega plemiškega stanovskega ponosa s potuho pri deželni vladi srečamo še l. 1792. Takrat so na Poljanah na vrtu zažgali dijaki smodnik, ki so ga dobili iz patron, pobranih na vojaškem vežbališču. Mizar iz sosesčine, ki je imel veliko skladišče suhega lesa, se je pritožil zaradi velike nevarnosti požara. Pozvali so na rotovž vse stranke in tudi dijake, da se dožene, kako je bilo. Vsi so prišli, le študentje so umanjkali. Dijaška gospodinja je povedala; da je med dijaki-četrtošolci tudi grof Kajetan Lichtenberg, ki da je dejal, da on kot grof ni podložen magistratu; ker on ni šel, zato tudi drugi dijaki niso hoteli priti. Magistrat pa je dal vse dijake z grofom vred privesti po dveh policijskih vojakih.

Sedaj pa je bil ogenj v strehi. Dijakov brat se je pritožil na deželno glavarstvo, češ da bi se morala preiskava vršiti »z vsem mogočim obzirom na čast in stan obtoženca v popolnem miru in tajnosti, kolikor je to združljivo za dognanje resnice«. Zadostovala bi preiskava na šoli, »ker se mora s plemiči in ljudmi, ki so na dobrem glasu, čeprav so obtoženi in jim je zločin dokazan, ravnati z gotovo obzirnostjo.« Okrožna (kresijska) uprava sicer ni mogla zanikati magistratnega zagovora, da velja zakon za vse in ne izvzema nobenega stanu, vendar je ukorila sodnika, ker se pač »pri načinu izvajanja ne more uporabljati vedno isti način mehanizma« in naj zato v bodoče, ko bodo pri prestopkih zoper javno varnost prizadete osebe višjega stanu, si poprej priskrbi pri nadrejeni oblasti navodil glede postopka. — Razprava sama pa se je končala tako, da je četrtošolec (s kmetov doma), ki je prinesel smodnik, bil obsojen na pet šib, tiskarski vajenec pa, ki je smodnik zažgal, jih je dobil deset po zadnji; ostali dijaki, ki so bili zraven in se veselili ob nevarnem početju, so bili ostro posvarjeni.

Meščan je bil tudi za častnike, ki so se dopolnjevali večinoma iz plemiških krogov, človek nižje vrste in so mu svojo veljavnost dali pogosto okusiti. To nam posebno očitno kaže dogodek, ki se je pripetil 14. januarja 1786 opoldne v bližini Karlovških vrat pri Sv. Florijanu. Tam je stal pred Sinikovo pekarijo voz podeželskega žitnega trgovca, ki je pravkar pripeljal pšenico, na vozu pa je bil njegov 12 letni sin. Baš tedaj je šel mimo od kosila, v temno suknjo zavit, brez meča in palice, nadporočnik grof Lanthieri. Pred njim je tekel njegov kužek, ki ga je pobič po kmečki razvadi napadel z bičem. Razjarjeni grof potegne fantu bič iz rok ter ga začne z njim pretepati.